

عليه السلام

کیسے؟

تہیہ و تدوین :

امیر جواہریان

مؤسسۃ تحقیقاتی فرهنگی بلیل (نشری)

فیابان سعدی شمالی - ساقتمان ۲۵ - طبقه ششم - واحد نهم

تلفن ۲۵۳۶۴۶۵ و ۲۵۲۲۳۲۴ - فکس ۲۵۲۲۳۸۳

شابک ۹۶۲-۵۹۷۲-۲۵-۶ ISBN 964-5972-25-6

کیست محمدی ^{ار علیہ السلام}؟

زیر نظر:

مؤسسہ تحقیقاتی و نشریاتی حلیل

تہیہ و تدوین:

امیر جو امریان

نشر جلع

۴۷

کیست مهدی علیه السلام؟

زیر نظر: مؤسسه تحقیقاتی فرهنگی جلیل

تهیه و تدوین: امیر جواهریان

حروف نگاری: نگاره؛ طراحی جلد: رز نگار

لیتوگرافی: کیان؛ چاپ: فتاحی؛ صحافی: مجید

ناشر: نشر جلی

چاپ اول: پاییز ۱۳۷۶

تیراژ: ۱۵۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۷۰ تومان

شابک ۹۶۴-۵۹۷۲-۲۵-۶-۶ ISBN 964-5972-25-6

تمامی حقوق نشر برای ناشر محفوظ است

مؤسسه تحقیقاتی فرهنگی جلیل (نشر جلی)

خ سعدی شمالی - ساختمان ۲۵۰ - طبقه ۶ - واحد ۹

تلفن ۷۵۳۶۴۲۵ و ۷۵۲۲۳۷۴ - دور نویس ۷۵۲۷۳۸۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بیا ای امام هدایت شعار
که بگذشت از حد غم انتظار
ز روی همایون برافکن نقاب
عیان ساز رخسار چون آفتاب
ببرون آی از منزل اختفا
نمایان کن آثار مهر و صفا
بر افراز ارکان اسلام را
ببینداز بنیاد اصنام را
جهان پر شده از شیوة ظلم و جور
ز انصاف دور است اطوار دور
نظر کن به حال من مستمند
که کردم ز الطاف تو سر بلند
بود این امیدم که باشم مدام
مباهی به الطاف خاص امام
الهی به حق امام زمان
به عز محبان این خاندان
که توفیق گردان رفیق دلم
برویان گل مرحمت از گلم
عبدالرحمان جامی

فهرست نگاشته ها

* سرآغازِ سخن ۷

فصل اول: مهدی علیه السلام در کتب آسمانی

(۹-۲۳)

۱- قرآن ۱۰

۲- انجیل ۱۹

۳- تورات ۲۰

۴- زبور ۲۱

۵- کتاب زرتشتیان ۲۲

۶- آیین هندوها ۲۳

فصل دوم: مهدی علیه السلام در کلام معصومین علیهم السلام

(۲۴-۴۴)

۱- رسول اکرم صلی الله علیه و آله ۲۵

۲- امیر المؤمنین علی علیه السلام ۲۶

۳- فاطمه زهرا علیها السلام ۲۸

۴- امام حسن مجتبی علیه السلام ۲۹

۵- امام حسین علیه السلام ۳۰

۶- امام سجاد علیه السلام ۳۲

۷- امام باقر علیه السلام ۳۳

۸- امام صادق علیه السلام ۳۴

۹- امام کاظم علیه السلام ۳۵

۱۰- امام رضا علیه السلام ۳۷

- ۱۱- امام جواد علیه السلام ۳۹
- ۱۲- امام هادی علیه السلام ۴۱
- ۱۳- امام حسن عسکری علیه السلام ۴۲
- ۱۴- امام زمان علیه السلام ۴۴

فصل سوم: مهدی علیه السلام از دیدگاه علمای اهل سنت

(۴۵-۶۲)

- ۱- محی الدین بن عربی ۴۶
- ۲- ابن طلحه ۴۸
- ۳- سبط بن جوزی ۴۹
- ۴- حمدالله مستوفی ۵۰
- ۵- عبدالرزاق کاشانی ۵۱
- ۶- صلاح الدین صفدی ۵۲
- ۷- شیخ عبد الله مطیری ۵۳
- ۸- خواجه محمد پارسا ۵۴
- ۹- شمس الدین محمد بن یوسف زرنندی ۵۵
- ۱۰- ابن صباغ مالکی ۵۶
- ۱۱- عبد الرحمن صوفی ۵۷
- ۱۲- میر خوانده ۵۸
- ۱۳- خوانده میر ۵۹
- ۱۴- عبد الوهاب شعرانی ۶۰
- ۱۵- سید امیر عطاء الله دشتکی شیرازی ۶۱
- ۱۶- احمد بن سنان قرمانی دمشقی ۶۲
- * فهرست منابع ۶۳

سرآغاز سخن

به نام خدا و به یاد مهدی علیه السلام

بشر خود را در مسیر تکامل می‌بیند. دیدگاهی که نشأت از وحی گرفته است؛ چرا که ارسال رُسل و انزال کتب از نخستین آدم تا محمد خاتم صلوات الله علیه خط سیری تکاملی داشته است. خداوند به واسطه بلوغی که در امتداد زمان برای بشر حاصل می‌شده قوانین و احکام خود را فرو می‌فرستاده است، چرا که جوهره دعوت تمامی انبیای الهی یک چیز بیش نبود و آن ایمان به خداوند بی‌بدیل و نفی الهه‌های دیگر و امتیاز دین جدید بر آیین قدیم فقط در جهت کامل گشتن تعالیم و دستورات نهفته است.

علاوه بر این، در هر مقطع زمانی برای هر مکلف سیر تکاملی وجود دارد و آن اینست که بشر آفریده شده است تا به شناخت هرچه بیشتر خود و خدایش - عواملی که جوهره بندگی را پی‌ریزی می‌کند - نایل آید.

در نتیجه، می‌بینیم که چه در جنبه فردی و چه در جهت حرکت عمومی خیل انسانیت، آینده نقش مؤثری را ایفا می‌کند؛ چرا که شناخت تمام کمال ما با برداشت ما از واقعیات زمان هنوز کامل نگردیده است و در ظرف زمانی آینده است که بدین مهم نایل می‌آییم.

۷

علاوه بر وجود این عنصر در نهاد بشر که سبب‌ساز آینده‌نگری او می‌شود عامل دیگری وجود دارد که نیاز بشر را به این نحوه نگرش شدیدتر می‌نماید و آن ستمها، تعدیها، سرخوردگیها، بی‌عدالتیها، خودکامگیهای لجام‌گسیختگان و ... است که در طول تاریخ بر او رفته است و توانش را ربوده و او را به مرز استیصال کشانیده است. او برای رها شدن از این همه مصائب و مشکلات امید به آینده دارد تا کمال واقعی را بیابد که اگر این شرط حاصل گردد تمامی این نامرادیها و ناکامیها از وی رخت بر می‌بندد.

نگاه بشر به آینده را صرفاً نمی‌توان یک خیالِ خوش تصور نمود، بلکه این نگاه منبث از سنتی حتمی و الهی - و در دید مادّیون سنت لایتغیر در شاکله طبیعت - است که در دوران بلوغ و کمال تمامی انگیزه‌های متعالی که در مخیله بشر جولان دارد به منصفه ظهور می‌نمایند.

از این رو، آرزوی نشأت گرفته از واقعیت بشر همانا آمدن مهدی عجل الله تعالی فرجه است. آمدن مهدی عجل الله تعالی فرجه یعنی ظهور یک انسان کامل و تمام عیار که تمامی ادیان به طور اعم و دین مبین اسلام به طور اخص بر آن تأکید دارد. اندیشه‌های متعلق به هر نحله فکری با صورتی زیبا آینده خود را در سایه این باور ارزشمند و باطراوت تصویر می‌کنند و در بستر زندگی و فعالیت، رنجهای مداوم خود را با این عقیده جبران می‌نمایند.

تنها اختلافی که در این باب متصور است اختلاف مصداقی است، بدین معنا که این انسان کامل بر چه کسی اطلاق می‌گردد؟ نسب به که می‌رساند؟ آیا ولادت یافته و یا هنوز از مادر زاییده نشده است؟ چه خصوصیات و ممیزاتی دارد؟

در این مجموعه بس مختصر به دنبال آن هستیم که این مصداق را بنمایانیم و نشان دهیم که در دنیای اسلام، حتی در مدرسه خلفا مصداقی که شیعه ترسیم می‌کند همان انسان کامل است. در باور شیعه انسان کامل یعنی وجود ذی‌جود حضرت بقیه الله الاعظم، حجة بن الحسن العسکری علیه السلام، نهمین فرزند سالار شهیدان، حضرت ابی عبدالله الحسین علیه السلام، ذریه پاک امیرمؤمنان و زهرای اطهر علیها السلام و از دودمان رسول خدا صلی الله علیه و آله که در نیمه شعبان المعظم سال ۲۵۶ دیده به جهان گشود و هم‌اکنون سبب اتصال زمین و آسمان و رهایی بخش زمین از اندکاک و حجّت خداوند سبحان است.

این اندک عرض اخلاص به آستان مقدّس آن بهار آفرین دلها را به شما خوانندگان دوستدار تقدیم می‌داریم.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

مهدی جعفری

مؤسسه تحقیقاتی فرهنگی جلیل

۱۱ آبان ماه ۱۳۷۶

۱ رجب المرجب ۱۴۱۸

مهدی علیه السلام در کتب آسمانی

[۱]

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا
مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا
عَلَىٰ أَدْبَارِهَا... ۱﴾

ای کسانی که کتاب آسمانی برایتان آمده، ایمان آورید به آنچه فرو فرستادیم که تصدیق کننده کتابهای شماست، پیش از آن که چهره‌هایی را خط بطلان کشیم و آنها را به پشتپایشان واژگون سازیم.

مرحوم نعمانی در "کتاب الغیبة"^۲ در باب تفسیر و تاویل این آیه شریفه روایتی بدین مضمون آورده است:

عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ الْجُعْفِيِّ، قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ
الْبَاقِرُ عليه السلام: يَا جَابِرُ، إِزْمِ الْأَرْضَ فَلَا تُحَرِّكْ يَدًا وَلَا رِجْلًا حَتَّىٰ تَرَىٰ
عَلَامَاتٍ أَذْكُرُهَا لَكَ إِنْ أَدْرَكْتَهَا، أَوْلَاهَا: إِخْتِلَافٌ وَوَلَدٌ فَلَانٍ (بَنِي
الْعَبَّاسِ) وَمَا أَرَاكَ تُدْرِكُ ذَلِكَ وَلَكِنْ حَدَّثَ بِهِ مِنْ بَعْدِي [وَأ] مُنَادٍ
يُنَادِي مِنَ السَّمَاءِ وَ يَجِئُكُمْ الصَّوْتُ مِنْ نَاحِيَةِ دِمَشْقَ بِالْفَتْحِ، وَ
تَخْسِفُ قَرْيَةً مِنْ قُرَى الشَّامِ تُسَمَّى "الْجَابِيَّةَ"، وَ تَسْقُطُ طَائِفَةٌ مِنْ

۱- سورة نساء، ۵ : ۴۷.

۲- کتاب الغیبة، صص ۲۷۹-۲۸۲.

مَسْجِدِ دِمَشَقِ الْأَيْمَنِ، وَ مَارِقَةَ تَمْرُقٍ مِنْ نَاحِيَةِ التُّرْكِ فَيَعْقُبُهَا هَرَجُ
الرُّومِ، وَ سَيُقْبِلُ إِخْوَانُ التُّرْكِ حَتَّى يَنْزِلُوا الْجَزِيرَةَ، وَ سَيُقْبِلُ مَارِقَةَ
الرُّومِ حَتَّى يَنْزِلُوا الرَّمْلَةَ.

فَتِلْكَ السَّنَةُ يَا جَابِرُ، فِيهَا اخْتِلَافٌ كَثِيرٌ فِي كُلِّ أَرْضٍ مِنْ نَاحِيَةِ
الْمَغْرِبِ، فَأَوَّلُ أَرْضٍ تَحْرَبُ أَرْضُ الشَّامِ، ثُمَّ يَخْتَلِفُونَ عِنْدَ ذَلِكَ
عَلَى ثَلَاثِ زَايَاتٍ: زَايَةِ الْأَصْهَبِ، وَ زَايَةَ الْأَبْقَعِ، وَ زَايَةَ السُّفْيَانِي،
فَيَلْتَقِي السُّفْيَانِيُّ بِالْأَبْقَعِ فَيَقْتَتِلُونَ، فَيَقْتُلُهُ السُّفْيَانِيُّ وَ مَنْ مَعَهُ، ثُمَّ
يَقْتُلُ الْأَصْهَبَ، لَا يَكُونُ لَهُ هِمَّةٌ إِلَّا الْإِقْبَالَ نَحْوَ الْعِرَاقِ وَ يَمُرُّ
جَيْشُهُ بِ"قَرْقِسياء" فَيَقْتَتِلُونَ بِهَا، فَيَقْتُلُ بِهَا مِنَ الْجَبَارِينِ مِائَةَ أَلْفٍ،
وَ يَبْعَثُ السُّفْيَانِيُّ جَيْشًا إِلَى الْكُوفَةِ وَ عِدَّتُهُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا فَيُصِيبُونَ
مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ قَتْلًا وَ صَلْبًا وَ سَبْيًا، فَيَبِينُ مَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ أَقْبَلَتْ
زَايَاتٌ مِنْ نَحْوِ خُرَاسَانَ، تَطْوِي الْمَنَازِلَ طِيًّا حَشِيثًا، وَ مَعَهُمْ نَفَرٌ
مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ؛ ثُمَّ يَخْرُجُ رَجُلٌ مِنْ مَوَالِي أَهْلِ الْكُوفَةِ فِي
ضَعْفَاءَ فَيَقْتُلُهُ أَمِيرُ جَيْشِ السُّفْيَانِيِّ بَيْنَ الْحِيرَةِ وَ الْكُوفَةِ، وَ يَبْعَثُ
السُّفْيَانِيُّ بَعْثًا إِلَى الْمَدِينَةِ فَيَنْفِرُ الْمَهْدِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْهَا إِلَى مَكَّةَ، فَيَبْلُغُ
أَمِيرَ جَيْشِ السُّفْيَانِيِّ أَنَّ الْمَهْدِيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَدْ خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ، فَيَبْعَثُ
جَيْشًا عَلَى أَثَرِهِ فَلَا يُدْرِكُهُ حَتَّى يَدْخُلَ مَكَّةَ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ عَلَى
سَنَةِ مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ.

11

قَالَ: وَ يَنْزِلُ أَمِيرُ جَيْشِ السُّفْيَانِيِّ الْبَيْدَاءَ فَيُنَادِي مُنَادٍ مِنَ
السَّمَاءِ: «يَا بَيْدَاءُ أَبَيْدِي الْقَوْمَ»، فَيُخَسَفُ بِهِمْ فَلَا يُفْلِتُ مِنْهُمْ إِلَّا
ثَلَاثَةٌ نَفَرٍ يُحَوِّلُ اللَّهُ وُجُوهَهُمْ إِلَى أَقْفَيْتِهِمْ وَ هُمْ مِنْ كَلْبٍ، وَ فِيهِمْ
نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آوَتُوا الْكِتَابَ آمَنُوا بِمَا نَزَّلْنَا
مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَى أَدْبَارِهَا -

الآية ﴿٤﴾.

قال: وَ الْقَائِمُ ﷺ يَوْمَئِذٍ بِمَكَّةَ قَدْ أَسْنَدَ ظَهْرَهُ إِلَى الْبَيْتِ
الْحَرَامِ مُسْتَجِيراً بِهِ فَيُنَادِي: يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّا نَسْتَنْصِرُ اللَّهَ، فَمَنْ
أَجَابْنَا مِنَ النَّاسِ فَإِنَّا أَهْلُ بَيْتِ نَبِيِّكُمْ [مُحَمَّدٍ]، وَ نَحْنُ أَوْلَى النَّاسِ
بِاللَّهِ وَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ، فَمَنْ حَاجَّنِي فِي آدَمَ فَإِنَّا أَوْلَى النَّاسِ
بِآدَمَ ﷺ، وَ مَنْ حَاجَّنِي فِي نُوحٍ فَإِنَّا أَوْلَى النَّاسِ بِنُوحٍ ﷺ، وَ مَنْ
حَاجَّنِي فِي إِبْرَاهِيمَ فَإِنَّا أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ ﷺ، وَ مَنْ حَاجَّنِي
فِي مُحَمَّدٍ ﷺ، فَإِنَّا أَوْلَى النَّاسِ بِمُحَمَّدٍ ﷺ، وَ مَنْ حَاجَّنِي فِي
النَّبِيِّينَ فَإِنَّا أَوْلَى النَّاسِ بِالنَّبِيِّينَ. أَلَيْسَ اللَّهُ يَقُولُ فِي مُحْكَمِ كِتَابِهِ:
﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى آدَمَ وَ نُوحاً وَ آلَ إِبْرَاهِيمَ وَ آلَ عِمْرَانَ عَلَى
الْعَالَمِينَ ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَ اللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ فَإِنَّا بَقِيَّةٌ مِنْ
آدَمَ، وَ ذَخِيرَةٌ مِنْ نُوحٍ، وَ مُصْطَفَى مِنْ إِبْرَاهِيمَ، وَ صَفْوَةٌ مِنْ
مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ؛ أَلَا فَمَنْ حَاجَّنِي فِي كِتَابِ اللَّهِ فَإِنَّا أَوْلَى
النَّاسِ بِكِتَابِ اللَّهِ، أَلَا وَ مَنْ حَاجَّنِي فِي سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ، فَإِنَّا أَوْلَى
النَّاسِ بِسُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، فَإِنَشُدُّ اللَّهُ مَنْ سَمِعَ كَلَامِي الْيَوْمَ لَمَّا
بَلَغَ الشَّاهِدُ مِنْكُمْ الْغَائِبَ، وَ أَسْأَلُكُمْ بِحَقِّ اللَّهِ، وَ حَقِّ رَسُولِهِ، وَ
حَقِّي - فَإِنَّ لِي عَلَيْكُمْ حَقَّ الْقُرْبَى مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ - لَمَّا
أَعْتَمُونَا وَ مَنْعَتُمُونَا مِمَّنْ يَظْلِمُنَا فَقَدْ أَخْفْنَا وَ ظَلَمْنَا وَ طَرَدْنَا مِنْ
دِيَارِنَا وَ أَبْنَائِنَا، وَ بُغِيَ عَلَيْنَا، وَ دَفَعْنَا عَنْ حَقِّنَا، وَ افْتَرَى أَهْلُ
الْبَاطِلِ عَلَيْنَا، فَاللَّهُ اللَّهُ فِينَا لَا تَخْذُلُونَا وَ انصُرُونَا يَنْصُرْكُمْ اللَّهُ
تَعَالَى.

قال: فَيَجْمَعُ اللَّهُ لَهُ أَصْحَابَهُ ثَلَاثِمِائَةً وَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ رَجُلًا

يَجْمَعُهُمُ اللَّهُ لَهُ عَلَى غَيْرِ مِيعَادٍ قَزَعًا كَقَزَعِ الْخَرِيفِ وَ هِيَ يَا جَابِرُ،
 الْآيَةُ الَّتِي ذَكَرَهَا اللَّهُ فِي كِتَابِهِ: ﴿أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ
 جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾، فَيُبَايِعُونَهُ بَيْنَ الرُّكْنِ وَ
 الْمَقَامِ، وَ مَعَهُ عَهْدٌ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَ قَدْ تَوَارَثَتْهُ الْأَبْنَاءُ عَنْ
 الْأَبَاءِ.

وَالْقَائِمُ يَا جَابِرُ، رَجُلٌ مِنْ وُلْدِ الْحُسَيْنِ يُضِلُّهُ اللَّهُ لَهُ أَمْرُهُ فِي
 لَيْلَةٍ فَمَا أَشْكَلَ عَلَى النَّاسِ مِنْ ذَلِكَ [يَا جَابِرُ] فَلَا يُشْكَلُ عَلَيْهِمْ
 وَوَلَادَتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَ وِرَاثَتُهُ الْعُلَمَاءَ عَالِمًا بَعْدَ عَالِمٍ، فَإِنْ
 أَشْكَلَ هَذَا كَلَّةٌ عَلَيْهِمْ فَإِنَّ الصَّوْتِ مِنَ السَّمَاءِ لَا يُشْكَلُ عَلَيْهِمْ إِذَا
 نُودِيَ بِاسْمِهِ وَ اسْمُ أَبِيهِ [وَأُمِّهِ].

امام باقر علیه السلام به جابر بن یزید جعفی فرمودند: ای جابر! خانه نشین
 باش. پس از جای خود حرکت مکن تا نشانه‌هایی را که برایت یاد
 می‌کنم ببینی. اگر آنها را دریابی. اولین آنها اختلاف فرزندان فلان
 (بنی‌العباس) است، و آن طور که می‌بینم آن زمان را درک نمی‌کنی،
 ولی این را پس از من برای دیگران بازگو. منادی از آسمان ندا می‌کند،
 و صدای فتح و پیروزی که از جانب دمشق به شما می‌رسد، و یکی از
 آبادیهای شام که "جایه" نام دارد به زمین فرو می‌رود. بخشی از سمت
 راست مسجد دمشق فرو می‌ریزد. گروهی از ترکها شورش می‌نمایند.
 و در پی آن، اوضاع روم آشفته خواهد شد. و ترکها پیش می‌روند تا
 اینکه در جزیره فرود آیند. و شورشیان روم پیشروی نموده و در رمله
 منزل می‌کنند.

۱۳

ای جابر! پس در آن سال اختلاف بسیاری در هر بخشی از نواحی
 غربی پدید خواهد آمد. نخستین سرزمینی که خراب می‌شود شام
 است. سپس در آن هنگام مردم سه گروه خواهند شد و زیر سه پرچم
 گرد خواهند آمد: اول پرچم سرخ و سفید، دوم پرچم سیاه و سفید و

سوم پرچم سفیانی. آنگاه سفیانی با پرچمدار سیاه و سفید برخورد می‌کند و با یکدیگر نبرد می‌نمایند، و او و تمامی همراهانش را به قتل می‌رساند. آنگاه سفیانی شخص سرخ و سفید را می‌کشد، و دیگر هدفی نخواهد داشت جز این که به سوی عراق پیشروی کند. لشکریانش از "قرقیسیا" می‌گذرند و صدها هزار تن از گردنکشان را در آنجا می‌کشند.

سفیانی لشکری به سوی کوفه می‌فرستد که تعداد آنها هفتاد هزار مرد جنگی است. پس آنها به کشتن و دار زدن و اسیر کردن اهل کوفه می‌پردازند. در همین اثنا که سرگرم این فجایع هستند پرچمهایی از ناحیه خراسان بلند می‌شود که به سرعت منزلها را پشت سر می‌گذارند، و چند تن از اصحاب حضرت قائم علیه السلام با ایشان هستند. سپس مردی از غلامان اهل کوفه با عده‌ای از افراد ضعیف خروج می‌کند که فرمانده لشکر سفیانی او را بین حیره و کوفه به قتل می‌رساند. آنگاه سفیانی گروهی را به مدینه می‌فرستد، پس حضرت مهدی علیه السلام از آنجا به سوی مکه کوچ می‌کند. به فرمانده لشکر سفیانی خبر می‌رسد که حضرت مهدی علیه السلام از مدینه خارج گردیده، لذا سپاهی در پی آن بزرگوار روانه می‌سازد که به او نمی‌رسند تا اینکه آن حضرت با بیم و هراس همچون موسی بن عمران علیه السلام به مکه داخل می‌شود.

امام باقر علیه السلام فرمودند: و فرمانده و لشکریان سفیانی در بیابان "بیداء" فرود می‌آیند، پس منادی از آسمان بانگ می‌زند: ای بیداء! این قوم را نابود کن، و زمین "بیداء" آنها را به کام خود فرو می‌برد. جز سه تن کسی از آنها جان سالم بدر نمی‌برد. خداوند صورتهای آن سه را به پشت بر می‌گرداند. و آنان از قبیله کلب می‌باشند که درباره آنها این آیه نازل شده: «ای کسانی که کتاب آسمانی برایتان آمده، ایمان آورید به آنچه فرو فرستادیم که تصدیق کننده کتابهای شماست، پیش از آن که چهره‌هایی را خط بطلان کشیم و آنها را به پشتهایشان واژگون سازیم.»

حضرت فرمودند: و قائم علیه السلام آن روز در مکه است، به بیت الله الحرام تکیه زده در حالی که به بیت پناه برده ندا می‌کند: ای مردم! ما از

خداوند و هرکس از مردم که دعوتمان را اجابت کند یاری می‌خواهیم. پس هرکس - از مردم - که دعوت ما را اجابت کند [بداند که] ما خاندان پیغمبر شماییم، و ما سزاوارترین مردم به خداوند و حضرت محمد ﷺ هستیم. پس هر آن کس دربارهٔ آدم با من بحث و گفتگو دارد [بداند که] من از همهٔ مردم به آدم ﷺ نزدیکترم. و هر آنکس دربارهٔ نوح با من بحث و گفتگو دارد [بداند که] من از همهٔ مردم به نوح ﷺ نزدیکترم. و هرکس دربارهٔ ابراهیم با من بحث و گفتگو دارد [بداند که] من از همهٔ مردم به ابراهیم ﷺ نزدیکترم. و هر آن که دربارهٔ محمد ﷺ با من بحث دارد [بداند که] من از همهٔ مردم به محمد ﷺ نزدیکترم. و هرکس دربارهٔ پیغمبران با من سخنی دارد [بداند که] من از همهٔ مردم به پیغمبران نزدیکترم و سزاوارترم، مگر نه این است که خداوند در کتاب استوار خویش می‌فرماید: «همانا خداوند آدم و نوح و آل ابراهیم و آل عمران را بر جهانیان برگزید، دودمانی که بایکدیگر خویشاوندند و بعضی از بعض دیگر پدید آمده‌اند و خداوند شنوا و داناست».

و من بازماندهٔ آدم و ذخیرهٔ نوح و برگزیدهٔ ابراهیم و عصارهٔ محمدام که درود خدا بر همه آنان باد هستیم. آگاه باشید! هرکس دربارهٔ کتاب خدا با من محاجّه کند [بداند که] من از تمامی مردم به کتاب خداوند نزدیکترم. آگاه باشید! هرکس در مورد سنت و سیرت رسول خدا با من بحث دارد [بداند که] من از تمامی مردم به سنت و سیرت رسول خدا ﷺ نزدیکترم. هرکس سختم را امروز شنید او را به خدا سوگند می‌دهم که به غایبان برساند، و شما را به حق خدا و حق رسول او و به حق خودم - که خویشاوندی با رسول خدا ﷺ را بر شما دارم - سوگند می‌دهم که ما را یاری داده، و از کسانی که بر ما ظلم می‌کنند محافظت‌مان نمایند؛ زیرا ما (خاندان پیامبر) را ترسانده‌اند و بر ما ظلم کرده و ما را از شهر و دیار و فرزندانمان آواره کرده‌اند. به ما تعدی نموده، از حثمان دور ساخته‌اند و اهل باطل بر ما افترا زده‌اند. پس شما را به خدا سوگند، مبادا دست از یاریمان بردارید. ما را یاری کنید تا خداوند یاریتان نماید.

حضرت فرمودند: آنگاه خداوند اصحابش را که سیصد و سیزده نفرند بدون قرار قبلی همچون قطعه‌های ابر پاییزی گرد می‌آورد، و این است - ای جابر! - معنی آیه‌ای که خداوند می‌فرماید: «هر جا باشید خداوند همه شما را گرد خواهد آورد. محققاً خدا بر همه چیز تواناست».

پس در بین رکن و مقام با او بیعت می‌کنند، و عهدنامه‌ای از رسول خدا ﷺ با اوست که فرزندان (پیغمبر) آن را از پدرانشان - یکی پس از دیگری - به ارث برده‌اند.

ای جابر! قائم علیه السلام مردی از فرزندان حسین است. خداوند امرش را در مدت یک شب اصلاح می‌فرماید. پس ای جابر! ممکن است هر مطلبی برای مردم مبهم و مشتبه همچنان باقی بماند، لیکن این سخن که اینکه او از فرزندان رسول خدا ﷺ و وارث علم است بر مردم مشتبه نخواهد شد. و اگر همه اینها نیز بر آنان مشتبه گردد آنگاه که نام او و نام پدرش [و مادرش] در آسمان ندا داده شود دیگر ایشان به اشتباه نخواهند افتاد.

[۲]

﴿وَلَنذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَذْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

پیش از عذاب بزرگتر، عذاب نزدیکتر را به آنها می‌چشانیم. شاید برگردند.

مرحوم علامه مجلسی رحمته الله در کتاب شریف "بحار الأنوار" از کتاب "کنز الفوائد" مرحوم کراچکی روایتی چنین نقل می‌کند:

عن مفضل بن عمر، قال: سألت أبا عبد الله عليه السلام عن قول الله عز وجل: ﴿وَلَنذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَذْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

۱۶

يَرْجِعُونَ»، قَالَ: الْأَدْنَى غَلَاءُ السَّعْرِ، وَ الْأَكْبَرُ الْمَهْدِيُّ بِالسَّيْفِ ١.
 مفضل بن عمر گوید: از امام صادق علیه السلام درباره آیه: «پیش از عذاب بزرگتر، عذاب نزدیکتر را به آنها می چشانیم. شاید برگردند»، سؤال کردم حضرت فرمودند: عذاب نزدیکتر گرانی است و عذاب بزرگتر مهدی علیه السلام با شمشیر است (آن هنگام که قیام می کند).

[۳]

﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوءَ وَ
 يَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ءِإِلَهَ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا
 مَا تَذَكَّرُونَ ٢﴾

آن کیست که دعای بیچارگان مضطر را به اجابت می رساند و رنج و غم آنان را برطرف می سازد و شما مسلمانان را جانشینان اهل زمین قرار می دهد. آیا با وجود خدای یکتا خدایی هست - هرگز نیست - لیکن اندکی مردم متذکر این حقیقتند.

عن أبي عبد الله عليه السلام، قَالَ: إِنَّ الْقَائِمَ إِذَا خَرَجَ دَخَلَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ فَيَسْتَقْبِلُ الْكَعْبَةَ، وَ يَجْعَلُ ظَهْرَهُ إِلَى الْمَقَامِ، ثُمَّ يُصَلِّي رَكَعَتَيْنِ، يَقُومُ فَيَقُولُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ، أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِآدَمَ؛ يَا أَيُّهَا النَّاسُ، أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ؛ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِإِسْمَاعِيلَ؛ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ ثُمَّ يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ فَيَدْعُوهُ وَ يَتَضَرَّعُ حَتَّى يَقَعَ عَلَى وَجْهِهِ، وَ هُوَ قَوْلُهُ عَزَّ وَ جَلَّ: ﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوءَ وَ يَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ءِإِلَهَ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ﴾

از امام صادق علیه السلام روایت شده است که آن حضرت فرمودند: چون

۱- تأویل الآيات، ج ۲: ص ۴۴۴ / ح ۶: اثبات الهداة، ج ۳: ص ۵۶۴ / ح ۶۴۶: البرهان، ج ۲:

ص ۲۸۸ / ح ۳: بحار الانوار، ج ۵۱: ص ۵۹ / ح ۵۵.

۲- سورة نمل، ۲۷: ۶۲.

قائم ما ظهور کند به مسجد الحرام در آید در حالی که رو به کعبه و پشت به مقام نموده دو رکعت نماز می‌گذارد. آنگاه برخاسته و می‌گوید: ای مردم! من از همه مردم به آدم ابوالبشر و ابراهیم خلیل و اسماعیل ذبیح و محمد، پیغمبر اکرم نزدیکترم. سپس دست به دعا بلند می‌کند و آنقدر به درگاه خداوند می‌نالد که روی زمین می‌افتد؛ چنانکه خداوند می‌فرماید: «آن کیست که دعای بیچارگان مضطرّ را به اجابت می‌رساند و رنج و غم آنان را برطرف می‌سازد و شما مسلمانان را جانشینان اهل زمین قرار می‌دهد. آیا با وجود خدای یکتا خدایی هست - هرگز نیست - لیکن اندکی مردم متذکر این حقیقتند».

کمرهای خود را بسته، چراغهای خود را فروخته بدارید. و شما مانند کسانی باشید که انتظار آقای خود را می‌کشند که چه وقت از عروسی مراجعت کند تا هر وقت آید و در را بکوبد بی‌درنگ برای او باز کنند. خوشا به حال آن غلامان که وقتی آقای ایشان چو بیاید، ایشان را بیدار یابد ... پس شما نیز مستعد باشید؛ زیرا در ساعتی که گمان نمی‌برید پسر انسان می‌آید^۱.

و نهالی از تنه یسی^۱ و شاخه‌ای از ریشه هایش بیرون آمده، خواهد شکفت و روح خدا بر او قرار خواهد گرفت مسکینان را به عدالت داوری خواهد کرد و به جهت مظلومان زمین را به راستی حکم خواهد کرد.... گرگ با بره سکونت خواهد نمود، و پلنگ با بزغاله خواهد خوابید، و گوساله و شیر پروری با هم، و طفل کوچک آنها را خواهد راند... در تمامی کوه مقدس من، ضرر و فساد نخواهند کرد؛ زیرا که جهان از معرفت خداوند پر خواهد شد.^۲

۲۰

۱- بنا به نوشته کتاب "قاموس مقدس" مستر هاکس (ص ۹۵۱): "یسی" به معنی قوی، نام پدر داوود است.

۲- تورات / اشعیاوی نبی، فصل ۱۱: بند ۱-۱۰.

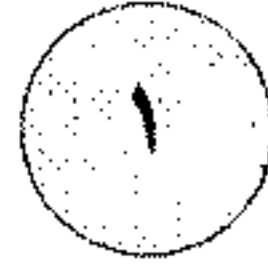
زیرا شیران منقطع می شوند و اما منتظران خداوند، وارث زمین خواهند شد. بعد از اندک زمانی شیر نخواهد بود. و اما حلیمان، وارث زمین خواهند شد.... و میراث آنها خواهد بود تا ابدالابد^۱.

سوشیانس (نجات دهنده بزرگ) دین را به جهان رواج دهد، فقر و تنگدستی را ریشه کن سازد. ایزدان را از دست اهریمن نجات داده، مردم جهان را هم فکر، و هم گفتار و هم کردار گرداند.

این مظهر ویشنو (مظهرِ دهم) در انقضای کلی یا عصر آهن، سوار بر اسب سفیدی در حالی که شمیر برهنه درخشانی به صورت ستاره‌ای دنباله دار در دست دارد ظاهر می‌شود و شریران را تماماً هلاک می‌سازد. خلقت را از نو تجدید و پاکی را رجعت خواهد داد... این مظهر دهم در انقضای عالم ظهور خواهد کرد^۱.

مهدی علیه السلام در کلام معصومین علیهم السلام

نام مبارک: محمد؛ لقب: مصطفی؛ نام پدر: عبدالله بن عبدالمطلب؛ نام مادر: آمنه بنت وهب؛ تاریخ تولد: جمعه ۱۷ ربیع الاول سال عام الفیل؛ محل تولد: مکه معظمه؛ مدت زندگانی: ۶۳ سال و ۱۱ ماه؛ مدت رسالت: ۲۳ سال؛ محل شهادت: مدینه منوره؛ تاریخ شهادت: ۲۸ صفر سال ۱۱ هجری؛ نحوه شهادت: مسمویت؛ قاتل: - بنابر روایتی - یهودیه خیریه؛ مرقد مطهر: مسجد النبی در مدینه منوره؛ زیارت مخصوص آن حضرت روز شنبه می باشد.

الْمَهْدِيُّ مِنْ وُلْدِي الَّذِي يَفْتَحُ اللَّهُ بِهِ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا،
ذَٰكَ الَّذِي يَغِيبُ عَنْ أَوْلِيَائِهِ غَيْبَةً لَا يَثْبُتُ عَلَى الْقَوْلِ بِإِمَامَتِهِ إِلَّا
مَنْ أَمْتَحَنَ اللَّهُ قَلْبَهُ لِلْإِيمَانِ^۱.

مهدی از فرزندان من است. خداوند به وسیله او مشرق و مغرب زمین را فتح می کند. مهدی همانست که از چشم دوستان خود ناپدید می شود آن گونه که جز افرادی که خداوند قلبهایشان را برای ایمان پاک و خالص گردانیده کس دیگری در اعتقاد به امامت او ثابت قدم نخواهد ماند.

نام مبارک: علی؛ لقب: مرتضیٰ، حیدر، امیرالمؤمنین؛ کنیه: ابوالحسن؛ نام پدر: ابوطالب بن عبدالمطلب؛ نام مادر: فاطمه بنت اسد؛ تاریخ تولد: جمعه ۱۳ رجب، ۳۰ سال بعد از عام الفیل؛ محل تولد: خانه کعبه؛ مدت زندگانی: ۶۳ سال و ۲ ماه؛ مدت امامت: ۲۹ سال؛ مدت خلافت: ۶۹ ماه؛ محل شهادت: مسجد کوفه؛ تاریخ شهادت: ۲۱ رمضان سال ۴۰ هجری؛ نحوه شهادت: ضربت شمشیر زهر آگین؛ نام قاتل: عبدالرحمن بن ملجم مرادی؛ مرقد مطهر: نجف اشرف؛ زیارت مخصوص آن حضرت روز یکشنبه می باشد.

أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَفْضَلِ خَلْقِ اللَّهِ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ يَجْمَعُ الرَّسُلَ؟ قُلْنَا: بَلَى، يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، قَالَ: أَفْضَلُ الرَّسُلِ مُحَمَّدٌ، وَإِنَّ أَفْضَلَ الْخَلْقِ بَعْدَهُمُ الْأَوْصِيَاءُ، وَأَفْضَلُ الْأَوْصِيَاءِ أَنَا، وَأَفْضَلُ النَّاسِ بَعْدَ الرَّسُلِ وَالْأَوْصِيَاءِ الْأَسْبَاطُ، وَإِنَّ خَيْرَ الْأَسْبَاطِ سِبْطًا نَبِيِّكُمْ، يَعْنِي الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ، وَإِنَّ أَفْضَلَ الْخَلْقِ بَعْدَ الْأَسْبَاطِ الشُّهَدَاءُ، وَإِنَّ أَفْضَلَ الشُّهَدَاءِ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ... وَجَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ذُو الْجَنَاحَيْنِ، مُخَضَّبَانِ بِكَرَامَةِ خَصَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهَا نَبِيِّكُمْ؛ وَالْمَهْدِيُّ مِنَّا فِي آخِرِ الزَّمَانِ، لَمْ يَكُنْ فِي أُمَّةٍ مِنَ الْأُمَمِ مَهْدِيٍّ يُنْتَظَرُ غَيْرُهُ!

۲۶

آیا خبر دهم شما را به افضل خلق خدا در نزد خدا آن هنگام که تمامی رسولان گرد هم آیند؟ عرض کردیم: بله، یا امیرالمؤمنین! فرمودند: افضل رسولان حضرت محمد ﷺ است. و برترین

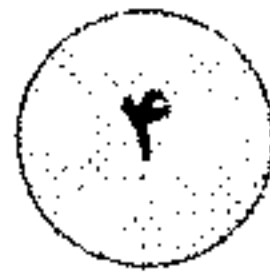
آفریدگان بعد از ایشان اوصیای ایشان و افضل اوصیای ایشان من
هستم. برترین مردم بعد رسولان و اوصیایشان اسباط هستند. به درستی
که بهترین اسباط دو سبط پیامبر شما یعنی حسن و حسین هستند.
بهترین خلق بعد از این دو شهدا و افضل شهدا حمزه فرزند
عبدالمطلب می باشد ... و جعفر بن ابی طالب دارای دو بال است که به
کرامت خداوندی که آن را مخصوص پیامبرتان گردانیده رنگین شده
است. و مهدی موعود از ما به وجود خواهد آمد و در آخر الزمان
ظهور می نماید. در بین هیچ ملتی، مهدی منتظری جز او وجود ندارد.

نام مبارک: فاطمه؛ لقب: زهرا، بتول؛ کنیه: ام ابیها؛ نام پدر: محمد مصطفی صلی الله علیه و آله؛ نام مادر: حضرت خدیجه علیها السلام؛ تاریخ تولد: ۲۰ جمادی الاخر سال ۵ بعثت؛ محل تولد: مکه معظمه؛ تاریخ شهادت: سال ۱۱ هجرت؛ علت شهادت: بین در و دیوار قرار دادن ایشان و سقط جنین؛ نام قاتلین: عمر بن خطاب، قنفذ و مغیره؛ مرقد مطهر: نا مشخص، بنابر روایاتی در قبرستان بقیع یا منزل شخصی خود؛ زیارت مخصوص آن حضرت روز یکشنبه می باشد.

قَالَ الْحُسَيْنُ: قَالَتْ لِي أُمِّي فَاطِمَةُ عليها السلام: لَمَّا وَلَدْتُكَ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله - إِلَيَّ أَنْ قَالَتْ: يَا فَاطِمَةُ، خُذِيهِ فَإِنَّهُ أَبُو الْأَيْمَةِ تِسْعَةِ، مِنْ وُلْدِهِ أَيْمَةٌ أَبْرَارٌ وَ التَّاسِعُ مَهْدِيَّتُهُمْ^۱.

امام حسین علیه السلام فرمودند: که مادرم فاطمه به من چنین فرمود: هنگامی که تو را زائیدم، رسول خدا بر من وارد شد، سپس فرمود: ای فاطمه! او را بگیر و بدان که او پدر نه امام است و از نسلش امامهای صالحی به وجود خواهند آمد که نهمین آنها مهدی است.

۱- کفایة الأئمة، ص ۱۹۶؛ بحار الانوار، ج ۳۶؛ ص ۳۱۲؛ اثبات الهداة ج ۲؛ ص ۵۵۲ (باندکی اختلاف)؛ مسند فاطمه علیها السلام، ص ۲۸۳ / ج ۵۹.

نام مبارک: حسن؛ لقب: مجتبی، سبط اکبر؛ کنیه: ابو محمد؛ نام پدر: حضرت علی علیه السلام؛ نام مادر: حضرت فاطمه علیها السلام؛ تاریخ تولد: سه شنبه ۱۵ رمضان سال ۳ هجری؛ محل تولد: مدینه منوره؛ مدت امامت: ۹ سال و ۶ ماه؛ مدت خلافت: ۴ سال و سه روز؛ محل شهادت: مدینه منوره؛ تاریخ شهادت: ۲۸ صفر سال ۵۰/۴۹ هجری؛ علت شهادت: تحریکات معاویه بر مسموم نمودن ایشان توسط همسرش؛ نام قاتل: جعده بنت اشعث کندی؛ مرقد مطهر: قبرستان بقیع؛ زیارت مخصوص آن حضرت روز دوشنبه می باشد.

عَنْ الْأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ، يَقُولُ:
الْأَيُّمَةُ بَعْدَ الرَّسُولِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اثْنَا عَشَرَ، تِسْعَةٌ مِنْ صُلْبِ أَخِي الْحُسَيْنِ،
وَ مِنْهُمْ مَهْدِيُّ هَذِهِ الْأُمَّةِ ^۱.

از اصبع بن نباته روایت شده است که: امام حسن مجتبی علیه السلام فرمودند: امامهای بعد از حضرت رسول صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دوازده نفرند. نه نفر ایشان از نسل برادر من حسین بوجود می آیند و مهدی این امت از ایشان است.

نام مبارک: حسین؛ لقب: سیدالشهدا؛ کنیه: اباعبدالله؛ نام پدر: حضرت علی علیہ السلام؛ نام مادر: حضرت فاطمه علیہا السلام؛ تاریخ تولد: سه شنبه / پنجشنبه ۳ / ۵ شعبان سال ۴ هجری؛ محل تولد: مدینه منوره؛ مدت امامت: ۱۱ سال و ۱۱ ماه؛ محل شهادت: گودال قتلگاه - کربلائی معلی؛ تاریخ شهادت: جمعه ۱۰ محرم سال ۶۱ هجری؛ علت شهادت: بیعت نکردن با یزید و نیز به سبب بغض با پدرش علی علیہ السلام؛ نام قاتل: شمر بن ذی الجوشن؛ مرقد مطهر: کربلائی معلی؛ زیارت مخصوص آن حضرت روز دوشنبه می باشد.

مِنَّا اثْنَا عَشَرَ مَهْدِيًّا، أَوْلَهُمْ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَ آخِرُهُمُ التَّاسِعُ
مِنْ وُلْدِي؛ وَ هُوَ الْقَائِمُ بِالْحَقِّ، يُحْيِي اللَّهُ تَعَالَى بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا، وَ يُظْهِرُ بِهِ دِينَ الْحَقِّ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ، لَهُ
غَيْبَةٌ يَرْتَدُّ فِيهَا أَقْوَامٌ وَ يَثْبُتُ فِيهَا عَلَى الدِّينِ آخِرُونَ، فَيُؤَذُّونَ وَ
يُقَالُ لَهُمْ: «مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ» أَمَا إِنْ الصَّابِرِ فِي
غَيْبَتِهِ عَلَى الْأَذَى وَ التَّكْذِيبِ، بِمَنْزِلَةِ الْمُجَاهِدِ بِالسَّيْفِ بَيْنَ يَدَيْ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ .

حسین بن علی علیہ السلام فرمودند: دوازده امام از ما هستند. علی بن ابی طالب اول آنان و آخرشان نهمین فرزند من و قائم به حق می باشد. خداوند به برکت وجودی وی زمین مرده را زنده و آباد می کند و دین حق را بر تمام ادیان پیروز می گرداند، اگرچه مشرکین نپسندند. مهدی

۳۰

۱- سورة ملك، ۶۷: ۲۵.

۲- کمال الدین، ج ۱: ص ۳۱۷ / ح ۳۷: عیون اخبار الرضا علیہ السلام، ج ۱: ص ۶۸ / ح ۳۶: کفاية الاثر، ص ۲۳۱: اعلام الوری، ص ۳۸۴: اثبات الهداة، ج ۱: ص ۴۷۹ / ح ۱۳۴: بحارالانوار، ج ۳۶: ص ۲۸۵ / ح ۶

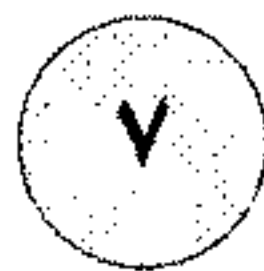
مدّتی از نظرها غایب می‌گردد. در زمان غیبت گروهی از دین خارج می‌شوند، اما گروهی دیگر ثابت قدم خواهند ماند. و از این رو، اذیتها خواهند دید. از باب سرزنش به آنان گفته می‌شود: اگر در گفتارتان صادقید پس زمان موعود (قیام قائم عَلَيْهِ السَّلَام) کی فرامی‌رسد؟ ولی بدانید که هرکس در ایام غیبت، آزار و تکذیب دشمنان را تحمل کند مانند کسی است که در رکاب رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ با شمشیر بجنگد.

نام مبارک: علی؛ لقب: زین العابدین، سید الساجدین؛ کنیه: ابو محمد؛ نام پدر: امام حسین عليه السلام؛ نام مادر: شهر بانو / شاه زنان / شاه جهان (دختر یزدگرد سوم، پادشاه ایران)؛ تاریخ تولد: جمعه ۱۵ شعبان / جمادی الاولی / جمادی الآخر سال ۳۸ / ۳۷ / ۳۶ هجری؛ محل تولد: مدینه منوره؛ مدت امامت: ۳۳ / ۳۴ سال؛ محل شهادت: مدینه منوره؛ تاریخ شهادت: ۲۵ محرم سال ۹۵ / ۹۴ هجری؛ علت شهادت: مسمومیت توسط ولید؛ نام قاتل: هشام بن عبدالملک؛ مرقد مطهر: قبرستان بقیع؛ زیارت مخصوص آن حضرت روز شنبه می باشد.

القَائِمُ مَنَّا تَخْفَى وَلَا ذَنْبُهُ عَلَى النَّاسِ حَتَّى يَقُولُوا: لَمْ يُؤَلَّدْ بَعْدُ،
لِيَخْرُجْ حِينَ يَخْرُجُ، وَ لَيْسَ لِأَحَدٍ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةٌ ۱.
ولادت قائم ما بر مردم مخفی می ماند به طوری که خواهند گفت:
هنوز متولد نشده است. از این رو، هنگامی که نهضت خود را شروع
می نماید بیعت کسی در گردنش نیست.

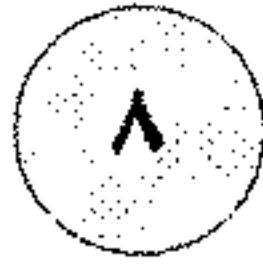
۱- کمال الدین، ج ۱: ص ۳۲۲-۳۲۳؛ اعلام الوری، ص ۴۰۲؛ اثبات الهداة، ج ۲: ص ۴۶۶ / ج ۱۲۶؛ بحار الأنوار، ج ۵۱: ص ۱۳۵ / ج ۲.

نام مبارک: محمد؛ لقب: باقرالعلوم؛ کنیه: ابوجعفر؛ نام پدر: حضرت سجاد علیه السلام؛ نام مادر: فاطمه دختر امام حسن علیه السلام؛ تاریخ تولد: جمعه / دوشنبه / سه‌شنبه ارجب / ۳ صفر سال ۵۷/۵۶ هجری؛ محل تولد: مدینه منوره؛ مدت امامت: ۱۹ سال؛ محل شهادت: مدینه منوره؛ تاریخ شهادت: دوشنبه ۸ ذی‌الحجه / ربیع الاول / ربیع الآخر سال ۱۱۴ هجری؛ علت شهادت: دشمنی هشام، به زهر ابراهیم بن ولید؛ نام قاتل: هشام بن عبدالملک؛ مرقد مطهر: قبرستان بقیع؛ زیارت مخصوص آن حضرت روز شنبه می‌باشد.

إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ، دَعَا النَّاسَ إِلَىٰ أَمْرٍ جَدِيدٍ، كَمَا دَعَا إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَإِنَّ الْإِسْلَامَ بَدَأَ غَرِيبًا وَ سَيَعُودُ غَرِيبًا كَمَا بَدَأَ، فَطُوبَىٰ لِلْغُرَبَاءِ^۱.

آن هنگام که قائم ما قیام نماید، مردم را به سوی امر جدیدی فرا می‌خواند، همچنان که رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرا خواند. به درستی که اسلام در ابتدا غریب بود و غریب باز خواهد گشت. پس خوشا به حال غریبان.

نام مبارک: جعفر؛ لقب: صادق آل محمد؛ کنیه: ابو عبدالله؛ نام پدر: حضرت باقر عليه السلام؛ نام مادر: امّ فروه (دختر قاسم بن محمد بن ابی بکر)؛ تاریخ تولد: جمعه ۱۷ ربیع الاول سال ۸۳ هجری؛ محل تولد: مدینه منوره؛ مدت امامت: ۳۴ سال؛ محل شهادت: مدینه منوره؛ تاریخ شهادت: دوشنبه ۲۵ شوال سال ۱۴۸ هجری؛ علت شهادت: مسمومیت؛ نام قاتل: منصور دوانقی؛ مرقد مطهر: قبرستان بقیع؛ زیارت مخصوص آن حضرت روز شنبه می باشد.

مَنْ أَقَرَّ بِجَمِيعِ الْأَيْمَةِ وَ جَحَدَ الْمَهْدِيِّ كَانَ كَمَنْ أَقَرَّ بِجَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ وَ جَحَدَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ نُبُوَّتَهُ؛ فَقِيلَ لَهُ: يَا أَبْنِ رَسُولِ اللَّهِ، فَمَنْ الْمَهْدِيُّ مِنْ وُلْدِكَ؟ قَالَ: الْخَامِسُ مِنْ وُلْدِ السَّابِعِ، يَغِيبُ عَنْكُمْ شَخْصُهُ وَ لَا يَحُلُّ لَكُمْ تَسْمِيَّتَهُ^۱.

امام صادق عليه السلام فرمودند: هر کس که به تمام امامان عليهم السلام اقرار کند اما وجود مهدی را منکر گردد مانند کسی است که به همه پیامبران معتقد باشد ولی نبوت حضرت محمد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ را انکار نماید.

به آن حضرت عرض شد: ای فرزند رسول خدا! چندمین فرزند از نسل شما مهدی است؟ فرمودند: پنجمین فرزند امام هفتم (موسی بن جعفر) مهدی است. از دیدگانتان غایب می شود و نام بردنش برایتان جایز نیست^۲.

۳۴

۱- کمال الدین، ج ۱: ص ۲۰۷ / ح ۲۲: امالی صدوق، صص ۱۵۶-۱۵۷: الاحتجاج، ج ۲: ص ۳۱۷؛ بحار الأنوار، ج ۲۳: صص ۵-۶ / ح ۱۰: ينابيع المودة، صص ۴۴۷-۴۷۸؛ فرائد السمطين، ج ۱: صص ۴۵-۴۶ / ح ۱۱.

۲- در باب عدم تسمیه حضرت مهدی عليه السلام بنا بر مفاد برخی روایات و احتمالی که برخی از بزرگان شیعه داده اند باید گفت که این عدم نام بردن در زمان غیبت صغرا بوده که وجود حضرت را دشمنان دین تهدید می نمودند. والله اعلم بحقایق الامور

نام مبارک: موسی؛ لقب: کاظم، عبدالصالح؛ کنیہ: ابوالحسن، ابوابراہیم، ابوعلی؛ نام پدر: حضرت صادق علیہ السلام؛ نام مادر: حُمَیْدَہ مصفّات؛ تاریخ تولّد: یکشنبه ۷ صفر سال ۱۲۸/۱۲۹ ہجری؛ محل تولّد: مدینہ منورہ؛ مدت امامت: ۳۵ سال؛ محل شہادت: کاظمین؛ تاریخ شہادت: جمعہ ۷ صفر / ۲۵/۵ رجب سال ۱۸۳ ہجری؛ مدت زندگانی: ۵۵ سال؛ نوع شہادت: رطب زہر آلود؛ نام قاتل: ہارون الرشید؛ مرقد مطہر: کاظمین؛ زیارت مخصوص آن حضرت روز چہارشنبه می باشد.

عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ علیہ السلام، فَقُلْتُ لَهُ: يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، أَنْتَ الْقَائِمُ بِالْحَقِّ؟ فَقَالَ: أَنَا الْقَائِمُ بِالْحَقِّ، وَ لَكِنَّ الْقَائِمَ الَّذِي يُطَهِّرُ الْأَرْضَ مِنْ أَعْدَاءِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ يَمَلُّوْهَا عَدْلًا كَمَا مِلْتَّ جَوْرًا وَ ظَلَمًا هُوَ الْخَامِسُ مِنْ وُلْدِي، لَهُ غَيْبَةٌ يَطْوُلُ أَمْدُهَا خَوْفًا عَلَى نَفْسِهِ، يَرْتَدُّ فِيهَا أَقْوَامٌ، وَ يَثْبُتُ فِيهَا آخَرُونَ؛ ثُمَّ قَالَ علیہ السلام: طُوبَى لَشِيعَتِنَا الْمُتَمَسِّكِينَ بِحَبْلِنَا فِي غَيْبَةِ قَائِمِنَا، الثَّابِتِينَ عَلَى مَوَالِينَا، وَ الْبِرَاءَةَ مِنْ أَعْدَائِنَا، أُولَئِكَ مِنَّا وَ نَحْنُ مِنْهُمْ، قَدْ رَضُوا بِنَا أَيْمَةً وَ رَضِينَا بِهِمْ شِيعَةً، فَطُوبَى لَهُمْ، ثُمَّ طُوبَى لَهُمْ؛ هُمْ وَ اللَّهُ، مَعَنَا فِي دَرَجَاتِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ^۱.

۳۵

موسی بن جعفر علیہ السلام در پاسخ یونس بن عبدالرحمان کہ سؤال نمود: آیا شما قائم به حق هستید؟ فرمودند: من قائم به حق هستم، ولی آن قائمی کہ زمین را از وجود دشمنان خدا پاک می نماید و از عدل و داد

۱- کمال الدین، ج ۲: ص ۳۶۱؛ کفایة الاثر، ص ۲۶۵؛ اعلام الوری، ص ۴۰۷؛ کشف الغمہ، ج ۳: ص ۳۱۳؛ اثبات الهداة، ج ۲: ص ۴۷۷ / ح ۱۶۸؛ بحار الأنوار، ج ۵۱: ص ۱۵۱ / ح ۶

پر می‌کند همانطور که پر از ظلم و ستم شده، پنجمین فرزند من است. چون بر جان خویش ترسان است مدتی طولانی غایب می‌گردد. در عصر غیبت، گروهی از دین خارج می‌شوند ولی عده‌ای هم در عقیده خویش پایدار می‌مانند. سپس فرمودند: خوشا به حال شیعیان ما که در زمان غیبت امام زمان به ریسمان ولایت ما چنگ می‌زنند و بر دوستی ما و دوری از دشمنان ما ثابت قدم می‌مانند. آنان از ما هستند و ما از آنها ایم. آنان ما را به امامت پذیرفته‌اند و ما نیز آنها را به عنوان شیعه قبول کرده‌ایم. پس خوشا به حال آنان. به خدا سوگند، در روز قیامت با ما و در رتبه ما خواهند بود.

نام مبارک: علی؛ لقب: رضا، امام الرؤوف، ثامن الحجج؛ کنیه: ابوالحسن ثانی؛ نام پدر: حضرت کاظم عليه السلام؛ نام مادر: نجمه خاتون؛ تاریخ تولد: پنجشنبه ۱۱ ذی القعدة / ذی الحجّه / ربیع الاول سال ۱۴۸/۱۵۳ هجری؛ محل تولد: مدینه منوره؛ مدت زندگانی: ۵۵ سال و ۱۰ ماه؛ مدت امامت: ۲۰ سال؛ محل شهادت: مشهد مقدس؛ تاریخ شهادت: جمعه ۲۹ صفر سال ۲۰۳ هجری؛ نوع شهادت: مسمومیت با انگور به وسیله عبدالله بن بشیر؛ نام قاتل: مأمون فرزند هارون الرشید خلیفه عباسی؛ مرقد مطهر: مشهد مقدس؛ زیارت مخصوص آن حضرت روز چهارشنبه می باشد.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ الرَّيَّانِ بْنِ الصَّلْتِ، قَالَ: قُلْتُ لِلرَّضَا عليه السلام: أَنْتَ صَاحِبُ هَذَا الْأَمْرِ؟ فَقَالَ: أَنَا صَاحِبُ هَذَا الْأَمْرِ، وَ لَكِنِّي لَسْتُ بِالَّذِي يَمَلُؤُ عَدْلًا كَمَا مِلَّتْ جَوْرًا، وَ كَيْفَ أَكُونُ ذَلِكَ عَلَى مَا تَرَى مِنْ ضَعْفِ بَدَنِي؟ وَإِنَّ الْقَائِمَ هُوَ الَّذِي إِذَا خَرَجَ كَانَ فِي سِنِّ الشُّيُوخِ وَ مَنْظَرِ الشُّبَّانِ، قَوِيًّا فِي بَدَنِهِ حَتَّى لَوْ مَدَّ يَدَهُ إِلَى أَعْظَمِ شَجَرَةٍ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ لَقَلَعَهَا؛ وَ لَوْ ضَاحَ بَيْنَ الْجِبَالِ لَتَدَكَّدَتْ صُخُورُهَا، يَكُونُ مَعَهُ عَصَا مُوسَى وَ خَاتَمُ سُلَيْمَانَ عليه السلام، ذَلِكَ الرَّابِعُ مِنْ وُلْدِي يَغِيبُهُ اللَّهُ فِي سِتْرِهِ مَا شَاءَ، ثُمَّ يُظْهِرُهُ فَيَمْلَأُ بِهِ [الْأَرْضَ قِسْطًا وَ عَدْلًا، كَمَا مِلَّتْ جَوْرًا وَ ظُلْمًا].

۳۷

حضرت رضا عليه السلام در پاسخ ریّان بن صلت که پرسیده بود: شما صاحب الامر هستی؟ فرمودند: من صاحب الامر هستم، اما آن صاحب

۱- کمال الدین، ج ۲: ص ۲۷۶؛ اعلام الوری، ص ۴۰۷؛ کشف الغمّة، ج ۳: ص ۳۱۴؛ اثبات الهداة، ج ۲: ص ۴۷۸ / ح ۱۷۳؛ بحار الأنوار، ج ۵۲: ص ۳۲۲ / ح ۲۰؛ حلیة الابرار، ج ۲: ص ۵۸۴.

الامری که زمین را از عدل و داد پر می‌کند همانطور که از ظلم و ستم پر شده باشد، من نیستم. با وجود ناتوانی و ضعفی که در من مشاهده می‌کنی چگونه امکان دارد من صاحب الامر باشم؟! قائم کسی است که در سن پیران ولی به صورت جوانان ظاهر می‌شود. به قدری نیرومند و قویست که اگر به بزرگترین درخت روی زمین دست دراز کند از ریشه می‌کند. اگر در میان کوه‌ها فریاد زند سنگهای سخت آنها متلاشی می‌گردد. عصای موسی و انگشتری سلیمان علیه السلام نزد اوست. آن جناب نسل چهارم بعد از من است. خداوند تا هر وقت بخواهد او را از دیده‌ها پنهان نگاه می‌دارد و بعد از آن ظاهرش می‌نماید و زمین را به واسطه او از عدل و داد پر می‌کند، چنانکه از ظلم و ستم پر شده است.

نام مبارک: محمد؛ لقب: جواد، تقی؛ کنیه: ابوجعفر؛ نام پدر: حضرت رضا علیه السلام؛ نام مادر: ام ولد به نام مرسیه / نوبیه؛ تاریخ تولد: جمعه ۱۰ رجب / ۱۹/۱۵ / ۱۹۵ هجری؛ محل تولد: مدینه منوره؛ مدت زندگانی: ۲۵ سال و ۲ ماه؛ مدت امامت: ۱۷ سال؛ محل شهادت: کاظمین؛ تاریخ شهادت: سه شنبه ۶/۵ ذی الحجه / ۲۹ ذی القعدة سال ۲۲۰ هجری؛ علت شهادت: مسمومیت به وسیله ام الفضل دختر مأمون؛ نام قاتل: معتصم عباسی؛ مرقد مطهر: کاظمین در مقابر قریش؛ زیارت مخصوص آن حضرت روز چهارشنبه می باشد.

عَنْ عَبْدِ الْعَظِيمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْحَسَنِيِّ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ، مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ مُوسَى عليه السلام - فِي حَدِيثٍ - قَالَ: إِنَّ الْقَائِمَ مِنَّا هُوَ الْمَهْدِيُّ الَّذِي يَجِبُ أَنْ يُنْتَظَرَ فِي غَيْبَتِهِ، وَ يُطَاعَ فِي ظُهُورِهِ، وَ هُوَ الثَّالِثُ مِنْ وُلْدِي؛ وَ الَّذِي بَعَثَ مُحَمَّدًا صلی الله علیه و آله بِالنُّبُوَّةِ، وَ خَصَّنَا بِالْإِمَامَةِ إِنَّهُ لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ وَاحِدٌ لَطَوَّلَ اللَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ حَتَّى يَخْرُجَ، فَيَمْلَأَ الْأَرْضَ قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مِلْتُ جُورًا وَ ظُلْمًا؛ وَ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لَيُصْلِحُ أَمْرَهُ فِي لَيْلَةٍ كَمَا أَصْلَحَ أَمْرَ كَلِيمِهِ مُوسَى إِذْ ذَهَبَ لِيَقْتَبِسَ لِأَهْلِهِ نَارًا، فَرَجَعَ وَ هُوَ رَسُولُ نَبِيِّ.

۳۹

ثُمَّ قَالَ عليه السلام: أَفْضَلُ أَعْمَالٍ شِيعَتِنَا إِنْتِظَارُ الْفَرَجِ^۱.

امام محمد تقی علیه السلام به عبدالعظیم حسنی فرمودند: قائم ما همان مهدی موعود است که در زمان غیبت باید در انتظارش بود و در زمان

۱- کمال الدین، ج ۲: ص ۳۷۷؛ کفایة الاثر، ص ۲۷۶؛ اعلام الوری، ص ۴۰۸؛ الخرائج، ج ۳: ص ۱۱۷۱ / ح ۶۶۶؛ اثبات الهداة، ج ۳: ص ۳۳۶ / ح ۱۹؛ مدینه المعاجز، ص ۵۳۶ / ح ۸۰؛ بحار الأنوار، ج ۵۱: ص ۱۵۶ / ح ۱.

ظهور باید اطاعتش نمود. او سومین نسل بعد از من است. به آن خدایی که محمد صلی الله علیه و آله را به پیغمبری فرستاد و ما را به امامت مخصوص داشت سوگند، که اگر از عمر دنیا یک روز بیش باقی نمانده باشد خدا آن روز را آن قدر طولانی می گرداند تا مهدی در آن روز ظهور کند و زمین را از عدل و داد پر نماید چنانچه از ظلم و ستم پر شده است. خداوند متعال امرش را در مدت زمان یک شب به سرانجام می رساند چنان که امر کلیم خود، موسی را چنین نمود، موسی رفت تا برای خانواده اش آتش بیاورد؛ اما با منصب پیامبری و رسالت برگشت. و نیز فرمودند: انتظار فرج بهترین عمل شیعیان ماست.

نام مبارک: علی؛ لقب: هادی، نقی؛ کنیه: ابوالحسن ثالث؛ نام پدر: حضرت جواد عليه السلام؛ نام مادر: سمانه مغربیه؛ تاریخ تولد: جمعه ۱۵ ذی الحجّه / رجب سال ۲۱۲/۲۱۴ هجری؛ محل تولد: مدینه منوره؛ مدت زندگانی: ۴۲ سال و ۶ ماه؛ سال؛ محل شهادت: سامرا؛ تاریخ شهادت: دوشنبه ۲۶ جمادی الاخر سال ۲۵۴ هجری؛ نوع شهادت: مسمومیت به واسطه طعام؛ نام قاتل: متوکل خلیفه عباسی؛ مرقد مطهر: سامرا؛ زیارت مخصوص آن حضرت روز چهارشنبه می باشد.

حَدَّثَنَا الصَّقْرُ بْنُ أَبِي دُلْفٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الرَّضَا عليه السلام، يَقُولُ: إِنَّ الْإِمَامَ بَعْدِي الْحَسَنَ ابْنِي، وَبَعْدَ الْحَسَنِ ابْنُهُ الْقَائِمُ الَّذِي يَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مِلْتُ جُورًا وَظُلْمًا!

امام هادی عليه السلام فرمود: بعد از من فرزندانم حسن امام است و بعد از حسن فرزندانم، همان قائمی که زمین را پر از عدل و داد می کند؛ آن گونه که از ظلم و جور پر شده است.

نام مبارک: حسن؛ لقب: عسکری؛ کنیه: ابومحمّد؛ نام پدر: حضرت هادی علیه السلام؛ نام مادر: حدیثه / سوسن / سلیل؛ تاریخ تولّد: دوشنبه ۸ ربیع الثانی / ربیع الآخر سال ۲۳۱/۲۳۲ هجری؛ محل تولّد: مدینه منوره؛ مدّت زندگانی: ۲۸ سال و ۲ ماه؛ مدّت امامت: ۶ سال؛ محلّ شهادت: سامرا (سُرَّ مَنْ رَأَى)؛ تاریخ شهادت: جمعه ۸ ربیع الاول سال ۲۶۰ هجری؛ نوع شهادت: مسمومیت؛ نام قاتل: معتمد خلیفه عباسی؛ مرقد مطهر: سامرا؛ زیارت مخصوص آن حضرت روز پنج شنبه می باشد.

حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ جَعْفَرِ بْنِ وَهَبِ الْبَغْدَادِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا مُحَمَّدٍ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ عليه السلام يَقُولُ: كَأَنِّي بِكُمْ وَ قَدْ اخْتَلَفْتُمْ بَعْدِي فِي الْخَلْفِ مِنِّي، أَمَا إِنَّ الْمُكْرَ بِالْأَيِّمَةِ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله الْمُنْكَرُ لِوَلَدِي كَمَنْ أَقَرَّ بِنُبُوَّةِ جَمِيعِ أَنْبِيَاءِ اللَّهِ وَرُسُلِهِ، ثُمَّ أَنْكَرَ نُبُوَّةَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله، وَ الْمُنْكَرُ لِرَسُولِ اللَّهِ كَمَنْ أَنْكَرَ جَمِيعَ أَنْبِيَاءِ اللَّهِ، لَأَنَّ طَاعَةَ آخِرِنَا كَطَاعَةِ أَوَّلِنَا، وَ الْمُنْكَرَ لِآخِرِنَا كَالْمُنْكَرِ لِأَوَّلِنَا؛ أَمَا إِنَّ لِوَلَدِي غَيْبَةً يَرْتَابُ فِيهَا النَّاسُ، إِلَّا مَنْ عَصَمَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ .

امام حسن عسکری علیه السلام به موسی بن جعفر بغدادی فرمودند: گویا شما را می بینم که در جانشین من اختلاف نموده اید. ولی آگاه باشید هرکس به امامهای بعد از پیامبر ایمان داشته باشد اما امامت فرزند مرا منکر شود مانند کسی است که نبوت تمام پیغمبران را قبول کند ولی پیامبری محمد صلى الله عليه وآله را انکار نماید. در صورتی که منکر آن حضرت

۱- کمال الدین، ج ۲: ص ۴۰۹؛ کفایة الاثر، ص ۲۹۱؛ اعلام الوری، ص ۴۱۴؛ کشف الغمّة، ج ۳: صص ۳۱۷-۳۱۸؛ اثبات الهداة، ج ۳: ص ۴۸۲ / ح ۱۸۸؛ حلیة الابرار، ج ۳: ص ۵۵۲؛ بحار الأنوار، ج ۵۱: ص ۱۶۰ / ح ۶

مانند کسی است که تمام پیامبران را انکار کند؛ زیرا اطاعت آخرین امام ما مثل اطاعت اولین امام ماست. پس هرکس آخرین فرد ما را انکار کند مانند کسی است که اولین امام را انکار کرده است. بدانید که غیبت فرزندم به قدری طولانی می شود که مردم به شک می افتند، مگر افرادی که خدا ایمانشان را نگهداری کند.

نام مبارک: محمد؛ لقب: مهدی، بقیه الله، حجّت، منتظر؛ نام پدر: حضرت امام حسن عسکری عليه السلام؛ نام مادر: نرجس خاتون؛ تاریخ تولد: جمعه ۱۵ شعبان سال ۲۵۶ هجری؛ محل غیبت: سرداب سامرا؛ مدت امامت: از ۵ سالگی تا کنون. زیارت مخصوص آن جناب در روز جمعه است.

[۱]

وَأَمَّا وَجْهُ الْإِنْتِفَاعِ بِي فِي غَيْبِي فَكَالْإِنْتِفَاعِ بِالشَّمْسِ إِذَا غَيْبَتْهَا عَنِ الْأَبْصَارِ السَّحَابُ ؛ وَ إِنِّي لِأَمَانٌ لِأَهْلِ الْأَرْضِ كَمَا أَنَّ النُّجُومَ أَمَانٌ لِأَهْلِ السَّمَاءِ ١ .

و اما نحوه بهره گیری از من در زمان غیبتم مانند بهره گرفتن از خورشیدی است که به سبب پنهان گشتنش در پس ابر از دیدگان پنهان است. به درستی که من ایمنی بخش هستم برای اهل زمین همان طور که ستارگان ایمنی بخشند برای اهل آسمان.

[۲]

أَنَا خَاتَمُ الْأَوْصِيَاءِ، وَ بِي يُدْفَعُ اللهُ الْبَلَاءَ عَنِ أَهْلِي وَ شِيعَتِي ٢ .
من پایان دهنده سلسله اوصیا هستم و به وسیله من خداوند گرفتاریها را از خاندان و شیعیانم دفع می گرداند.

۴۴

۱- شیخ طوسی: کتاب الغیبة، ص ۱۷۶: اعلام الوری، ص ۴۲۳: الاحتجاج، ج ۲: ص ۴۶۹: کشف

الغمة، ج ۳: ص ۳۲۱: اثبات الهداة، ج ۳: ص ۷۵۶ / ۴۲.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲: ص ۳۰ / ۲۵.

مهدی علیه السلام در منظرِ علمای اهل سنت^۱

۱- در تهیه و تدوین مباحث این فصل از کتابهای زیر بهره برده‌ایم:

- ۱- دانشمندان عامه و مهدی موعود - تألیف حجة الاسلام و المسلمین جناب آقای دوانی.
- ۲- الامام المهدی عند اهل السنة - تألیف حجة الاسلام و المسلمین جناب آقای فقیه ایمانی.
- ۳- المهدی الموعود المنتظر - تألیف حجة الاسلام و المسلمین آقای نجم‌الدین عسکری.

ابوبكر محمد بن على بن محمد بن عربى حاتمى طائى اندلسى معروف به "محي الدين بن عربى" ملقب به شيخ الاكبر، فيلسوف. در مرسية (اندلس) تولد يافت و به اشبيلية منتقل شد، و بعد به شام و روم و عراق و حجاز سفر كرد. مردم مصر به خاطر "شطحات"، وى را طرد نمودند و حتى برخى خواستند كه خونس بريزند. وى را مدتى حبس كردند. سپس على بن بجائى سعى در آزادى او نمود و وى را در دمشق اسكان داد تا اينكه در آنجا وفات نمود. همچنان كه ذهبى مى گويد: رهبر قائلين وحدت وجود است و از آثار او ۴۰۰ كتاب و نامه بر جامانده كه از جمله آنها مى توان "الفتوحات المكيه"، ۱۰ ج در تصوف و علم النفس، "مفاتيح الغيب" و "تعريفات" و "شاهد اسرار قدسى - خ" را نام برد. (الأعلام، ج ۶: ص ۲۸۱)

بدانيد كه مهدى عليه السلام بايد ظهور كند، ولى او ظهور نمى كند مگر اينكه زمين پر از ظلم و ستم شود و او آن را پر از عدل و داد كند، اگرچه جز يك روز از عمر دنيا باقى نمانده باشد خداوند آن روز را چندان طولانى مى كند كه اين خليفه به خلافت رسد. مهدى از عترت رسول خدا صلوات الله عليه وآله و از فرزندان فاطمه عليها السلام است. جدش حسين بن على بن ابى طالب است، پدر او حسن عسكرى فرزند امام على النقى، فرزند امام محمد تقى، فرزند امام على الرضا، فرزند امام موسى كاظم، فرزند امام جعفر صادق، فرزند امام محمد باقر، فرزند زين العابدين، فرزند امام حسين، فرزند على بن ابى طالب است. او هم نام رسول خدا صلوات الله عليه وآله است. مسلمانان در بين ركن و مقام با او بيعت مى كنند. او خَلْقاً و خُلُقاً شبيه پيامبر صلوات الله عليه وآله است. [و اين مطلب براى او امتياز است چرا كه] هيچكس در اخلاق بى نظير پيامبر [كه خداوند در باره آن مى فرمايد:]

﴿إِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ به آن حضرت شبیه نیست...!

۱- الفتوحات المکیة، باب ۳۶۶.

در پایان گفتار محی الدین لازم به ذکر می‌دانیم که در نسخ چاپی و خطی «فتوحات» که تا کنون دیده‌ایم اسامی ائمه معصومین از امام زمان تا امیر المؤمنین علیه السلام نیست. نسخه‌نویسان یا ناشران «فتوحات» این قسمت را که شاهد صادقی بر مدعای شیعیان در تطبیق مهدی آخرالزمان به امام زمان محمد بن الحسن العسکری بوده است، غافل از اینکه عبدالوهاب شعرانی با مقامی شامخی که نزد عموم اهل تسنن دارد، مستقیماً از فتوحات نقل کرده، و نقل او به تنهایی برای استناد ما کافی است. به خصوص که بسیاری از علمای بعدی اهل سنت آن را از شعرانی نقل کرده‌اند، مانند: حمزاوی، و مؤودی و عبد الرحمن صوفی و محمد بن صبان مصری.

محدث بزرگوار حاج میرزا حسین نوری در کتاب «نجم الثاقب» (چ اسلامیه، ص ۱۲۳) می‌نویسد: در «کشف الظنون» در (باب فاء) از عبد الوهاب شعرانی نقل کرده که وی در «لواقح الأنوار» گفته است: «پس از آنکه فتوحات را تلخیص کردم، دانشمند شریف شمس‌الدین محمد بن ابوطیب مدنی متوفاً به سال ۹۵۵ بر ما وارد شد، و نسخه‌ای از فتوحات را به ما نشان داد که با نسخه‌ای که خط محی‌الدین در آن بود مقابله کرده بود. آن قسمت از فتوحات را که در آن تردید داشتیم و حذف کرده بودم، در آن ندیدم. و از اینجا متوجه شدم نسخه‌های فتوحات که هم اکنون در مصر هست همه آنها را از روی نسخه‌ای که مورد دستبرد واقع شده است، استنساخ کرده‌اند!»

حمد الله مستوفی

احمد بن ابوبکر قزوینی ملقب به حمدا الله مستوفی قزوینی، یکی از مشاهیر مورخان است در تاریخ ۷۳۰ ق وزیر غیاث‌الدین بن رشیدالدین صاحب "جامع التواریخ" است. او کتابی به نام "تاریخ گزیده" نگاشت که مشتمل بر احوال ملوک قدیم ایران و از تاریخ دولتهای اسلامی که در عصر خلفای عباسی در ایران حکمرانی داشتند و نیز یازده سال بعد از اتمام آن، اثر دیگری به نام "نزهة القلوب" تدوین نمود که مشتمل بر جغرافیا و هیئت می باشد. او در سال ۷۵۰ درگذشت.

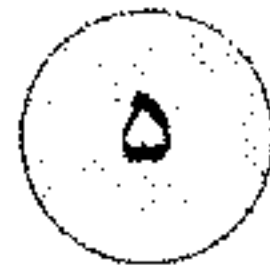
(لغت نامه، ج ۶: ص ۸۰۷۸)

مهدی، محمد فرزند امام حسن عسکری، فرزند امام علی النقی، فرزند امام محمد تقی، فرزند امام علی بن موسی الرضا، فرزند امام موسی کاظم، فرزند امام جعفر صادق، فرزند امام محمد باقر، فرزند امام زین العابدین، فرزند امام حسین، فرزند علی بن ابی طالب است. دوازدهمین امام است و خاتم معصومین. چهار سال و نیم امام بود و شب پنج شنبه منتصف شعبان سال ۲۵۵ به سامرا متولد شد. چون نه سال گذشت در رمضان سال ۲۶۴ غایب از انظار گردید^۱.

۵۰

۱- تاریخ گزیده.

صحیح و مشهور این است که حضرت در شب جمعه نیمه شعبان متولد شد و در سال ۲۶۰ ق که پدر بزرگوارشان امام حسن عسکری علیه السلام رحلت کرد، غایب گردید.

عبدالرزاق بن احمد کاشانی (م ۷۳۰ ق) از رجال صوفیه است که از آثار او می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: "شرح منازل السائرین هروی"، "شرح فصول الحکم ابن عربی" "تحفة الاخوان فی خصائص الفتیان" و "لطائف الأعلام فی اشارات اهل الأفهام". (معجم المؤلفین، ج ۵: ص ۲۱۵)

چنان که مبدأ نبوت و مظهر آن آدم صلی الله است و قطب آن ابراهیم خلیل و خاتم آن محمد ﷺ حبیب الله است؛ مبدأ فتوت هم ابراهیم و قطب آن امیرالمؤمنین علی علیه السلام و خاتم آن محمد مهدی علیه السلام می‌باشد که خاتم ولایت است.

خلیل بن ابیک بن عبدالله ملقب صلاح الدین صفدی (۶۹۶ - ۷۶۴ق) ادیبی مورخ و دارای تصانیف بسیار است. او در "صفد" از نواحی فلسطین تولد یافت و به آنجا منسوب است. در دمشق به تحصیل پرداخت و در فن رسم ماهر گشت. سپس به ادب و تراجم اعیان پرداخت و در صفد و مصر و حلب متولی دیوان انشا گشت و در دمشق به وکالت بیت المال رسید و در همان جا درگذشت. از کتابهای او می توان: "الوافی بالوفیات" و "الشعور بالعمور" و "الغیث المسجم فی شرح لامیة العجم" را نام برد. (الأعلام، ج ۲: ص ۳۱۵)

مهدی موعود، امام دوازدهم از ائمه اثنا عشر است. اول آنها سیدنا علی است و آخر آنان مهدی رضی الله عنه و نفعنا الله بهم است^۱.

شیخ عبد الله مطیری حضرمی

۷

ابو جعفر عبد الله بن سلیمان حضرمی کوفی ملقب به مطیر
(م ۲۹۷ ق) از مورخان است. کتاب "الریاض الزاهرة فی فضل
آل بیت النبی و عتره الطاهرة" از آن اوست.

(معجم المؤلفین، ج ۶: ص ۶۱)

... امام اول علی بن ابی طالب علیه السلام و ... و امام یازدهم حسن
عسکری علیه السلام، و امام دوازدهم فرزند وی محمد القائم المهدی علیه السلام
است. پیش از آنکه امام متولد گردد و در میان ملت اسلام از جانب
پیامبر صلی الله علیه و آله و علی بن ابی طالب علیه السلام و بقیه پدران بزرگوارش، تصریح
به اینکه وی امام دوازدهم است شده بود و اینکه با شمشیر قیام می کند
و قائم المنتظر است، چنانچه در اخبار صحیح وارد شده امام دوازدهم
پیش از قیامش دو غیبت دارد^۱.

۱- کشف الاستار، ص ۲۵۱ (به نقل از "الریاض الزاهرة").

خواجه محمد پارسا

۸

محمد بن محمد بن محمود بخاری مشهور به "خواجه محمد پارسا" نسبش به محمد بخاری مؤلف کتاب "الصحيح" - که یکی از صحاح سته (کتابهای شش گانه حدیثی که در نزد اهل سنت در زمره معتبرترینهاست) است - می رسد. خواجه محمد در بخارا متولد گردید و از بزرگان مشایخ نقشبندیه و از اخص یاران خواجه محمد بهاء الدین نقشبند بود که بعد از وفات او به مقام ارشاد رسید. او در سال ۸۲۲ ق (یا ۸۶۵ ق) در اثنای سفر حج در مدینه منوره در سن ۶۳ سالگی وفات یافت و شمس الدین محمد بن حمزه فناری بر جنازه اش نماز خواند و در جوار عباس بن عبد المطلب، عموی پیامبر مدفون گردید. از جمله تألیفات او می توان "فصل الخطاب فی المحاضرات" و "الفصول الستة" اشاره نمود.

(ریحانة الأدب، ج ۱: ص ۳۱۰، معجم المؤلفین، ج ۱۱: ص ۳۰۰)

چون ابو عبدالله جعفر بن علی الهادی علیه السلام گمان کرد که برادرش ابو محمد حسن العسکری فرزندی ندارد دعوی کرد که برادرش امامت را به وی منتقل کرده، "کذاب" خوانده شد... و ابو محمد حسن عسکری فرزندش "محمّد" علیه السلام، و در نزد افراد موثق و مورد اعتماد خانواده و یارانش شناخته بود... احادیث در این باره بیش از حد شمارش است. مناقب مهدی علیه السلام صاحب الزمان و غایب از انظار که در هر زمان حاضر است بسیار می باشد. اخبار متوالی داریم که او ظهور می کند و نور وجودش همه جا را پرتو می افکند و دین اسلام را تجدید می کند و چنان که باید در راه خدا جهاد می کند و اقطار جهان را در زمان خود - زمان پارسایان - از آلودگیها پاک می گرداند... خلافت و امامت به وسیله او ختم می شود. او از لحظه وفات پدرش تا روز قیامت امام است. عیسی علیه السلام در ورای او نماز می گزارد و دعویش را تصدیق می کند و مردم را به دین او که همان دین اسلام است فرامی خواند.

۵۴

شمس الدین محمد بن یوسف زرنندی

۹

محمد بن یوسف بن حسن، ملقب به شمس الدین زرنندی (۹۶۳ق - ۷۴۷ق) از فقهای حنفی مذهب و از علمای علم الحدیث است. او در مدینه منوره به دنیا آمد و بعد از وفات پدرش کرسی تدریس او را تصاحب نمود. او بعد از سال ۷۴۲ق به شیراز سفر کرد و سمت قضاوت را در آن دیار بر عهده گرفت و در این سمت همچنان بود تا اینکه وفات یافت. از کتابهای او می توان "درر السمطين فی مناقب السبطين"، "معراج الوصول الی معرفة فضیلة آل الرسول" و "بغیة المرتاح" را نام برد. (الأعلام، ج ۷: ص ۱۵۲)

امام دوازدهم هم صاحب کرامات مشهور، که به واسطه علم و پیروی از حق و آثار پیامبر مقامی عظیم دارد او قائم به حق و داعی مردم به راه حقیقت، یعنی امام ابوالقاسم محمد بن الحسن العسکری است.

علی بن محمد بن احمد ملقب به نورالدین ابن صباغ (۷۸۴-۸۵۵ق) از فقهای مالکی است. اصل او از سفاقر است. وی در مکه تولد یافت و در همان جا درگذشت. از کتابهای او می‌توان: "الفصول المهمة للمعرفة الأئمة و فضلهم و معرفته اولادهم و نسلهم" و "العبر فیمن شفه النظر" را نام برد.

(الاعلام، ج ۵: ص ۸)

ابو محمد رضی اللہ عنہ فرزندی از خود باقی گذاشت که همان حجّت قائم است که همه منتظر ظهور دولت حقّه اویند. ولادت او پنهان ماند و ماجرای او مستور گشت به واسطه بیم از خلیفه وقت و وضع دشوار و جستجوی شیعه و حبس ایشان^۱.

عبدالرحمن صوفی

۱۱

ابو الحسین بن عمر بن محمد بن سهل صوفی رازی از منجمان قرن چهارم (م ۳۷۶ ق) است که در شهر ری به دنیا آمد و در دستگاه عضدالدوله دیلمی خدمت نمود. از تألیفات عبارتند از: "الکواکب الثابتة"، "مرآت الاسرار" و "کتاب التذکرة".

(معجم المؤلفین، ج ۵: ص ۱۶۲)

ذکر آن آفتاب دین و دولت، آن هادی ملت و دولت، آن قائم پاک احمدی، امام برحق ابوالقاسم "م ح م د" بن الحسن المهدی علیه السلام وی امام دوازدهم است از ائمه اهل بیت، مادرش ام ولد بود و نرجس نام داشت. ولادتش شب جمعه، پانزدهم شعبان سال ۲۵۵ به روایت "شواهد النبوة" به تاریخ ۲۳ ماه رمضان سال ۲۵۸ در سرّ من رأی واقع شد.

و امام دوازدهم در کنیت و نام حضرت رسالت پناهی صلی الله علیه و آله موافقت دارد و القاب شریفش مهدی و حجّت و قائم و منتظر و صاحب الزّمان و خاتم اثنا عشر است.

صاحب الزّمان در وقت وفات پدر خود امام حسن عسکری پنج ساله بودند که بر مسند امامت نشستند، چنانچه حق تعالی یحیی بن زکریا علیه السلام را در حالت طفولیت، حکمت و کرامت فرمود، و عیسی بن مریم را در وقت صبا بت به مرتبه بلند رسانید، همچنین در صغر سن او را امام گردانید^۱.

۱- کشف الاستار، ص ۴۹ (به نقل از "مرآة الاسرار").

محمد بن خواند شاه بن محمود ملقب به "میر خواند" مورخ نامی قرن ۹ ه و مؤلف تاریخ معروف "روضه الصفا فی سیرة الأنبياء و الملوك و الخلفاء" که به "روضه الصفا" مشهور است؛ در سال (۹۰۳ یا ۹۰۴ ق) وفات یافت. پدرش در اصل از مردم بخارا بود؛ اما به بلخ سفر کرد و وی بیشتر عمر خود را در هرات گذراند و مورد توجه خاص امیر علی شیر نوایی قرار گرفت و کتاب روضه الصفا را که در تاریخ عمومی عالم از بدو خلقت تا زمان خود اوست به نام آن وزیر نوشته است.

(لغت نامه، ج ۱۳: ص ۱۹۴۱۴)

کنیت او ابوالقاسم است و امامیه وی را حجت قائم و مهدی منتظر و صاحب الزمان گویند.

ولادت امام مهدی علیه السلام مسما به اسم رسول و مکنا به کنیت آن حضرت و در سر من رأی بود. در شب نصف شعبان سال ۲۵۵ و در وقت وفات پدر پنج ساله بود و حق سبحانه او را در صغر سن حکمت داد چنانچه یحیی پیغمبر را، و او را در حال طفولیت امام گردانید چنانکه عیسی را در ایام کودکی نبی و مرسل گردانید^۱.

محمد غیاث الدین بن همام الدین ملقب به "خواند میر" از مورّخین و مشاهیر در قرن دهم هجری و مورد توجه امیر علی شیر نوایی بوده است. خواند میر در سال ۹۳۲ ق به واسطه انقلابات داخلی هرات ناچار به هندوستان رفت و با بابر شاه هندی و سپس فرزندش همایون شاه انتساب یافت و کتاب "قانون همایونی" را به نام وی تألیف کرد. او در سال ۹۴۲ ق در اثنای سفر به گجرات رحلت کرد. جنازه اش را به دهلی انتقال داده و او را در کنار نظام الدین اولیا و امیر خسرو دهلوی دفن کردند. از تألیفات او می توان به کتابهای "اخبار الاخیار"، "تاریخ الوزراء" و "حیب السیر فی اخبار البشر" را نام برد.

(ریحانة الأدب، ج ۲: صص ۱۸۶-۱۸۷، معجم المؤلفین، ج ۸: ص ۴۳)

ذکر امام مؤتمن، ابو القاسم محمد بن الحسن علیه السلام. تولد همایون آن در درج ولایت و جوهر معدن هدایت به قول اکثر اهل روایت در منتصف شعبان سال ۲۵۵ در سامرا اتفاق افتاد و آن امام ذو الاحترام در کنیت و نام با حضرت خیر الأنام، علیه و آله تحف الصلاة و السلام الی یوم القیام موافقت دارد، و مهدی و منتظر و الخلف الصالح و صاحب الزمان و حجّت و قائم از جمله القاب آن جناب است...

و صاحب الزمان علیه السلام در زمان معتمد خلیفه در سال ۲۶۰ در سرداب سُرَّ مَنْ رَأَى از نظر فِرَق برایا غائب شده ...^۱

عبد الوهاب بن أحمد بن علی حنفی شعرانی مکنّا به ابو محمد (۸۹۸-۹۷۳ق) از علمای متصوّفه است که در قلقشنده مصر متولّد و در قاهره وفات یافت. او را حنفی خوانند چرا که نسب به محمد بن حنفیه برد. و او را شعرانی دانند زیرا در قریه‌ای بدین نام متولّد شده است. از کتابهای او "الدر المثور فی زبد العلوم المشهوره" و "لواقح الأنوار فی طبقات الاخیار" و "الیواقیت و الجواهر فی بیان عقاید الأكابر" و "القواعد الکشفیه" را نام برد. (الأعلام، ج ۴: ص ۱۸۱)

تمام علایم پیش از قیامت که شارع مقدس به ما اطلاع داده است درست است و باید همگی در پیش از روز قیامت واقع گردد. مانند ظهور مهدی، در آمدن دجال و نزول عیسی علیه السلام - و غیره - حتی اگر یک روز از عمر دنیا باقی نمانده باشد باید اینها واقع گردد ...

مهدی علیه السلام از اولاد امام حسن عسکری است. ولادتش در شب نیمه شعبان سال ۲۵۵ هـ واقع شده و هم اکنون زنده است تا اینکه خداوند عیسی بن مریم را با وی گرد آورد.

بنابراین، سن مهدی تا زمان ما یعنی سال ۹۵۸ ق، ۷۰۶ سال است. چنین خبر داد به من شیخ حسن عراقی مدفون در بلندی "کوم الرش" مشرف بر برکه رطلی در مصر از خود امام مهدی علیه السلام در وقتی که به ملاقات او توفیق یافته بود و استادم شیخ علی خواص رحمته الله هم آن را گواهی کرد ... اگر بگویی مهدی وقتی ظهور نمود چگونه حکم خواهد کرد؟ آیا با نصوص یا اجتهاد یا هر دو؟ می‌گویی چنان که شیخ محی‌الدین گفته است آنچه خداوند به وی الهام می‌کند او هم حکم می‌کند، بدین گونه که خداوند شریعت محمدی را به وی الهام می‌کند و او نیز حکم به آن خواهد کرد، چنان که حدیث «یقفوا اثری و لایخطی» اشاره بدان دارد. پس پیغمبر ما را آشنا ساخته است که مهدی پیرو است نه بدعت‌گزار و اینکه او در صدور حکم معصوم است؛ زیرا معنی معصوم در حکم اینست که اشتباه نمی‌کند و حکم پیامبر هم خطا ندارد ... و از این نظر او را همچون پیامبران دانسته است.

۶۰

سید امیر عطاء الله بن امیر فضل الله حسینی دشتکی شیرازی نیشابوری، محدث هروی ملقب به جمال حسینی و معروف به امیر جمال الدین (یا جلال الدین) از محدثین اهل سنت است که در مدرسه سلطانیه هرات تدریس می‌کرد. گویند که سرایش محل تردد اعظام و مجمع افاضل بوده است. مرحوم عاملی در "امل الآمل" (که به شرح حال علمای شیعه پرداخته) و مرحوم شیخ آغا بزرگ در "الذریعة" او را شیعه دانسته‌اند. اما صاحب روضات از کتاب "روضة الاحباب" او فتوا به سنی بودنش داده است و دیگران سنی بودنش را از جهت تدریس کتب اهل سنت که به جهت تقیه انجام می‌داده است دانسته‌اند. وفات او را ۹۱۷ ق و ۹۲۶ ق و ۱۰۰۰ دانسته‌اند. از جمله تألیفات او می‌توان به کتابهای زیر اشاره کرد: "روضة الاحباب فی سیره النبی و الآل و الاصحاب"، "تحفة الاحباب" و "الاربعون حدیثاً من احادیث سید المرسلین فی مناقب امیر المؤمنین".

(ریحانة الأدب، ج ۳: صص ۳۶۷-۳۶۸، معجم المؤلفین، ج ۶: ص ۲۸۵)

۶۱

کلام در بیان امام مؤتمن محمد بن الحسن. تولد همایون آن در درج ولایت و جوهر معدن هدایت، بقول اکثر اهل روایت، در منتصف شعبان سال ۲۵۵ در سامرا اتفاق افتاد و آن امام ذو الاحترام در کنیت و نام حضرت خیر الانام علیه و آله تحف الصلاة و السلام موافقت دارد و مهدی منتظر و الخلف الصالح، و صاحب الزمان در القاب او منتظم شده است. در وقت پدر بزرگوار خود پنج ساله بود، حضرت واهب العطا یا آن شکوفه گلزار را مانند یحیی بن زکریا علیه السلام در حال طفولیت حکمت و کرامت فرمود و در وقت صبا به مرتبه بلند امامت رسانید و صاحب الزمان یعنی مهدی دوران در زمان معتمد خلیفه در سال ۲۶۰ یا ۲۶۶ از نظر فرقی بر ایا غائب شد^۱.

۱- نجم الثاقب، ص ۱۶۶ (به نقل از "روضة الاحباب").

احمد بن سنان قرمانی دمشقی

۱۶

احمد بن یوسف بن أحمد، معروف به أحمد بن سنان دمشقی قرمانی، مکتباً به ابوالعباس در اوقاف مکه و مدینه منشی بود. از تألیفات اوست: "اخبار الدول و آثار الاول" که به تاریخ قرمانی مشهور است و "الروض النسیم و الدر الیتیم".

(ریحانة الأدب، ج ۴: ص ۳۴۳، الأعلام، ج ۱: ص ۲۷۵)

امام ابو القاسم محمد بن الحسن العسکری است، سن وی در زمان رحلت پدرش پنج ساله بود در آن سن خداوند به وی حکمت آموخت چنانکه به یحیی در کودکی عطا فرمود. او متوسط القامه، خوش صورت و نیکو مو است. بینی‌ای بر آمده و پیشانی‌ای روشن دارد.^۱

۶۲

۱- اخبار الدول، ص ۱۱۷، ج ۱۳۸۲ق.

قریب به این مضمون را عبدالملک عصامی در کتاب "سمط النجوم العوالی" (ج ۴: ص ۱۳۸) آورده است.

مختصری از شرح حال عصامی: عبد الملک بن حسین بن عبد الملک المکی العصامی موزخی از اهل مکه که در آنجا چشم به جهان گشود و در همان شهر وفات یافت، از کتابهای او می‌توان "قید الأوابد من الغوائد و العوائد - خ" و "سمط النجوم العوالی فی انباء الأوائل و التوالی" در ۴ ج و "الغرر البهیة - خ" را نام برد. (الأعلام، ج ۴: ص ۱۵۷).

فهرست منابع و کتب

- ۱- قرآن کریم
- ۲- اثبات الهداة بالنصوص والمعجزات: شیخ محمد حسن حرّعاملی (م ۱۱۰۴ق) / تصحیح سیدهاشم رسولی محلاتی . - ۷ ج . - [تهران]: دارالکتب اسلامیه . - ج دوم.
- ۳- الاحتجاج: ابومنصور، احمد بن علی بن ابی طالب طبرسی (م ۵۸۸ق) / تحقیق سید محمد باقر خراسان . - ۲ ج . - [نجف اشرف]: دارالنعمان . - ج ۱: ۱۳۸۶ق.
- ۴- أخبار الدول وآثار الاول: ابوعباس احمد بن یوسف قرمانی دمشقی (۹۳۹-۱۰۱۹ق) . - [بغداد]: . - ۱۲۸۲ق.
- ۵- الإرشاد فی معرفة حجج الله علی العباد: شیخ مفید، محمد بن محمد بن نعمان عکبری (م ۴۱۳ق) . - [قم]: مکتبه بصیرتی.
- ۶- الاعلام (قاموس التراجم لاشهر الرجال والنساء من العرب والمستعربین والمستشرقین): خیرالدین زریکلی (۱۳۱۰-۱۳۹۶ق) . - ۸ ج . - [بیروت]: دارالعلم للملایین . - ج ۱۰: ۱۹۹۲م.
- ۷- أعلام الوری بأعلام الهدی: شیخ ابوعلی فضل بن حسن بن فضل طبرسی (م ۵۸۸ق) . - [نجف اشرف]: المکتبه الحیدریّة . - ۱۳۹۰ق.
- ۸- کتاب الامالی: شیخ ابو جعفر محمد بن علی بن حسین بن بابویه قمی (م ۳۸۱ق) / مقدمه: حسین اعلمی . - [بیروت]: منشورات الاعلمی . - ج ۵: ۱۴۰۰ق.
- ۹- بحار الانوار الجامعة لدرر الاخبار الائمة الاطهار: مولی محمد باقر مجلسی (م ۱۱۱۱ق) . - ۱۱۰ ج . - [بیروت]: دار احیاء التراث العربی . - ج ۳: ۱۴۰۳ق.
- ۱۰- البرهان فی تفسیر القرآن: سیدهاشم حسینی توبلی کتکانی بحرانی (م ۱۱۰۷ق) / تصحیح: محمود بن جعفر موسوی زرندی . - ۴ ج . - [قم]: مؤسسه اسماعیلیان.
- ۱۱- حیب السیر: غیاث الدین بن همام الدین خواند میر (حدود ۹۴۱ق) . - ۴ ج . - [تهران]: کتابفروشی خیام . - ج ۲: ۱۳۵۳ش.
- ۱۲- حلیة الابرار: سیدهاشم توبلی کتکانی بحرانی (م ۱۱۰۷ق یا ۱۱۰۹ق) . - ۲ ج . - [قم]: مطبعة علمیه . - ج ۱: ۱۳۵۶ق.
- ۱۳- الخرائج والجرایح فی معجزات النبی والائمة: شیخ ابوالحسن سعید بن هبة الله

- (معروف به قطب الدين راوندى) (م ٥٧٣ق) / تحقيق مؤسسه الامام المهدي .
 - ٢ ج . - [قم]: مؤسسه الامام المهدي . - ١٤٠٩ق .
- ١٤- دائرة المعارف تشيخ: صدر حاج سيد حوادي [و] فاني [و] خرماهي (زير نظر)
 . - تهران . - ج ٢ . - ١٣٦٩ .
- ١٥- دانشمندان عامه و مهدي موعود: علي دواني (معاصر) . - [تهران]: دارالكتب
 الاسلاميه . - ١٣٥٣ش .
- ١٦- ربحانة الادب: محمد علي مدرسي . - ٧ ج . - [تهران]: انتشارات خيام .
- ١٧- عيون اخبار الرضا عليه السلام: شيخ صدوق / تصحيح سيد مهدي لاجوردى . - ٢ ج . -
 [تهران]: انتشارات جهان .
- ١٨- فرائد السمطين: ابراهيم بن محمد بن جويني خراساني (م ٧٣٠ق) / تصحيح شيخ
 محمد باقر محمودي . - ٢ ج . - [بيروت]: مؤسسه المحمودي . - ١٣٩٨ق .
- ١٩- كشف الغمّة في معرفة الائمة: ابوالحسن علي بن عيسى بن ابوالفتح اربلي
 (م ٦٩٢ق) / سيد هاشم رسولي محلّاتي . - ٤ ج . - [تبريز]: بازار مسجد جامع .
- ٢٠- كفاية الاثر في النص علي الائمة الاثني عشر: ابوالقاسم علي بن محمد بن علي خراز
 قمي (قرن چهارم) / تحقيق عبداللطيف كوه كمرى . - [قم]: بيدار . - ١٤٠١ق .
- ٢١- كمال الدين وتمام النعمة: شيخ صدوق / تحقيق علي اكبر غفاري . - ٢ ج . - [قم]:
 مؤسسه النشر الاسلامي . - ج ٢: ١٤٠٥ق .
- ٢٢- معجم المؤلفين: عمر رضا كخّاله (م ١٩٨٧م) . - ١٠ ج . - [بيروت]: دار احياء
 التراث العربي .
- ٢٣- الامام المهدي عليه السلام عند اهل السنة: مهدي فقيه ايماني (معاصر) . - ٢ ج . -
 [اصفهان]: مكتبة الامام امير المؤمنين عليه السلام .
- ٢٤- ينابيع المودة: سليمان بن ابراهيم قندوزي حنفي (م ١٢٩١ق) / تقديم
 سيد مهدي خراسان - [قم]: مكتبة البصيرتي .